

Василь
Шуляр

**ОСВІТНЬО-
БЕЗПЕКОВИЙ
ЛАНДШАФТ
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ:
ОСОБЛИВОСТІ,
АЛГОРИТМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Миколаїв
2023

TRANSITION

Transition Promotion Program

Миколаївський обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти

за фінансової підтримки Програми
трансформаційної співпраці
Міністерства закордонних
справ Чехії

Шуляр Василь

**ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВИЙ
ЛАНДШАФТ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ:
ОСОБЛИВОСТІ, АЛГОРИТМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Миколаїв
2023

УДК 37.018.5:351.78

Шу 95

Автор:

В. І. Шуляр – д.пед.н., доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 31 травня 2023 року № 3.

Рецензенти:

Т. В. Тихонова – д.пед.н., доцент, Китай;

Т. Є. Гура – д.психол.н., професор, Запоріжжя;

В. В. Гладишев – д.пед.н., професор, Миколаїв

Шуляр В. І.

Шу 95 Освітньо-безпековий ландшафт закладу освіти: особливості, алгоритми забезпечення / В. І. Шуляр. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОППО, 2023. – 188 с.
ISBN 978-617-8265-23-6

У практико-орієнтованій монографії побудовано концепцію творення освітньо-безпекового ландшафту закладу освіти. Вона містить ноологічну, ноосферну й екологічну стратегії. Філософія безпекового середовища представлена стратегією, алгоритмами, положеннями та планами активностей для суб'єктів освітнього процесу. Запропоновані позиції демонструють те, що людський ресурс – цінність, який має бути збережений з урахуванням низки безпекових заходів / активностей / норм.

Узагальнено досвід колег Інституту, які на різних етапах долучалися до творення стратегії / концепції / положення / алгоритмів. Запропоноване апробувалося під час конференцій / тренінгів / семінарів.

Монографія буде корисна як керівникам закладів освіти, так і педагогічним працівникам.

УДК 37.018.5:351.78

© Шуляр В. І., 2023

© Центр редакційно-видавничої діяльності
Миколаївського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти, 2023

ISBN 978-617-8265-23-6

ЦІННІСНО-ЕТИЧНІ БЕЗПЕКОВІ НОРМИ

- ✚ За безпеку необхідно платити, а за її відсутність розплачуватися.
- ✚ У найбільшій безпеці той, хто наготові, навіть коли немає небезпеки.
- ✚ Поки хтось не побіжить першим, решта небезпека не відчувають.
- ✚ Не можна відчувати себе в безпеці близько людини, яка нічого не має в своїй душі, крім того, що інші вкладають в неї.
- ✚ Той, хто впевнений у власній безпеці – абсолютно беззахисний.
- ✚ Люди дбають тільки про свою безпеку і навіть не розуміють, що тим самим ведуть людський рід до загибелі.
- ✚ Зміни ставлення до речей, які тебе турбують, і ти будеш від них в безпеці.
- ✚ Відчуття безпеки робить людину необережним.
- ✚ Безпека кожного тримається на взаємоузгодженості дій кожним / кожною.
- ✚ У житті немає гарантій, існують одні ймовірності.
- ✚ Є багато шляхів подолання небезпек, якщо людина хоч щось готова не тільки говорити, а й робити.

(Джерело: із усережжя та власні)

Місія МОІППО:

*Учитися, щоб учити інших.
Діяти, щоб надихати інших.*

Ціннісно-етична орієнтація МОІППО:

*Розвиток – практика –
навчання упродовж життя*

ВСТУП

Як зберегти самого себе? Зберегти своїх рідних, близьких, Україну? Сьогодні як ніколи ці питання є актуальними / затребуваними / важливими. Життя кожного / кожної розділилося на До і ПІСЛЯ ... Питання безпеки вийшло на перший план для всіх-і-кожного. Переоцінивши пріоритетність стратегії організації освітнього процесу, маємо віднайти оптимальну безпекову модель для закладу освіти.

Актуальність і запитуваність у суспільстві безпеки змусила автора монографії на прикладі свого закладу продемонструвати можливу модель створення безпечного освітнього середовища.

Мета монографії: вибудувати стратегії і тактики створення освітньо-безпекового ландшафту для Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та зорієнтувати заклади освіти на створення власних моделей.

Реалізація мети містить такі **завдання:**

- 1) вибудувати понятійно-термінологічне поле, яке узгоджується із безпековою компетентністю в закладах освіти;
- 2) розробити модель комунікації МОІППО з органами управління освіти та керівниками закладів освіти щодо організації освітнього процесу під час воєнного стану та у післявоєнний період;

- 3) виявити складові філософії освітнього процесу, архітектоніки та рекомендації щодо створення безпекового нооосвітнього середовища;
- 4) запропонувати стратегію розбудови безпекового середовища МОІППО та набір нормативно-правових регулятивів створення освітньо-безпекового середовища;
- 5) розробити варіанти заходів щодо створення освітньо-безпекового ландшафту для закладу освіти.

Запропоновані матеріали апробовувалися автором під час семінарів, тренінгів, конференцій, а також у власній управлінській діяльності як керівника Інституту. Результати висвітлювалися у публікаціях, які подані до розділів монографії. Деякі факти / позиції / положення повторюються. Автор навмисне це зробив, щоб читач мав цілісне сприйняття / розуміння тої чи іншої частини монографії.

I. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ

Під час забезпечення освітнього процесу у прифронтовому регіоні необхідно враховувати низку стратегій і тактик. Надзавдання для всіх і для кожного суб'єкта освітнього процесу – мати безпечне освітнє середовище, а в розрізі управлінської діяльності – забезпечити / організувати / зреалізувати модель безпечного освітнього ландшафту в закладі освіти. Для реалізації таких амбітних планів важливо розуміти, що людський ресурс – найвищий ціннісний капітал. Саме для цього потрібно мати Концепцію безпекового освітнього ландшафту закладу освіти, чіткі орієнтири планованих дій та активностей кожного освітянина.

Наша Концепція вибудовується з урахуванням низки стратегій, які візуалізовано логіко-семіотичними моделями. До кожної зі складових маємо чіткі плани реалізації.

1. Нооосвітній ландшафт МОІППО: понятійно-термінологічне поле дослідження

Кожен з авторів-дослідників проблеми реформування / модернізування / трансформування

аналізував понятійний апарат. Вивчені праці підвели нас до побудови певного понятійного апарату і в системі післядипломної педагогічної освіти.

Для розуміння базових понять і термінів нашого дослідження виокремили такий набір: «модернізація», «реформування», «трансформація», «освітній ландшафт», «нооосвітній ландшафт», «нооосвітнє середовище», «науково-методичне ноосередовище».

За основу беремо дослідження Алли Василюк, Оксани Глушко, Неоніли Побірченко, Юлії Соколович-Алтуніної і погоджуємося, що трансформаційні процеси є однією з причин освітніх реформ. Надіємось, що описаний досвід Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти буде сприйнятим/прийнятим/почутим і стане поштовхом до затвердження нормативних документів, які врегулюють більш як вісімдесятилітній досвід системи підвищення кваліфікації освітян України.

Відштовхнемося від визначень, що подають словники іншомовних слів.

Реформа (від. фр. *reforme*, лат. *refomare* – перетворювати) означає «перетворення, зміна, нововведення в якій-небудь сфері суспільного життя, галузі знань».

Трансформація (лат. *transformation* – перетворення) передбачає «зміну, перетворення виду, форми, істотних властивостей чого-небудь».

Модернізація (від. фр. modern – новітній, сучасний) – «змінювати, удосконалювати відповідно до сучасних вимог і смаків; надавати сучасних рис; осучаснювати».

Розглянувши ґрунтовний аналіз понять, зроблений Оксаною Глушко та Неонілою Побірченко, візуалізуємо їх на основі філософії триєдності із застосуванням логіко-семіотичних моделей.

Часто поняття «реформування», «модернізування», «трансформація» замінюють один одним. Ми спробували, покликаючись на аналітичні праці вчених, вибудувати логіку їх використання.

Реформування розуміємо як складно-динамічну спеціально організовану систему, яка відбиває державну освітню політику, вибудовується відповідними нормативними документами, де закладено ідею, стратегічні наміри та конкретні цілеспрямовані дії для реалізації задуманого.

Модернізування передбачає довготривалі дії суб'єктів освіти для втілення в життя і професійну діяльність закладених освітньою реформою ідей, які не завжди пов'язані з управлінськими рішеннями.

Трансформація ж передбачає перехід до якісно нового рівня організації освітнього процесу, нарощування синергій суб'єктів освіти задля появи якісно нового стану організації системи. Тому

модернізація є складником більш широкого поняття – трансформації. Зважимо й на те, що реформи розпочинаються згори. Логіко-семіотична модель тоді може мати такий вигляд (рис. 1):

Рис. 1. Специфічна ієрархія понять у системі освітніх змін

Джерело: модель складено автором

Трансформація як об'єктивний чинник реформаторських дій є творчим процесом, що передбачає перенесення сутнісних ознак, рис, складових у систему освіти взагалі та післядипломної педагогічної освіти зокрема. Мета – об'єднання напрацьованого колективом або/та іншими суб'єктами для якісних змін освітньої системи із запровадженням

інноваційних методик і технологій, що сприятиме професійному розвитку здобувачів освіти в умовах післядипломної педагогічної освіти. Тоді термін «освітні трансформації» має низку ключових ознак, які зреалізуються в професійно-фаховій співпраці різними суб'єктами освіти (рис. 2).

Рис. 2. Ознаки освітніх трансформацій

*Джерело: модель складено автором
(за ідеями Неоніли Побірченко)*

Ландшафт – це структура образів. Власне вони (образи) можуть формуватися як навколо найпримітивніших, так і фундаментальних феноменів свідомості, зокрема дорефлексійного відчуття власного місця у світі.

Послуговуючись напрацюваннями Сергія Терепищого [4], зазначаємо, що ландшафт – це синонім пейзажу, краєвиду, огляду землі. Але це не зовсім так, адже в соціокультурному вимірі ландшафт позначає культурно обумовлене, суб'єктивне сприйняття будь-якої частини простору в її цілісності. Причому мається на увазі не лише фізичний простір, а й ментальний, духовний, сакральний тощо. Він може бути як ідеальним, так і у вигляді матеріальних форм (наприклад, картин, фресок, фотографій, комп'ютерної графіки тощо).

Освітній ландшафт – це філософський концепт для позначення сукупності просторових, соціально-економічних, політичних, культурних та антропологічних характеристик освіти, що змінюються в межах певного регіону у процесі збереження, передачі та виробництва знання (за Сергієм Терепищим).

Подаємо поняття «освітній ландшафт» у нашому потрактуванні:

Освітній ландшафт – опис сукупності частин простору й середовища, який має набір конкретних характеристик освіти, що змінюються в межах певного конкретного регіону у процесі збереження самотньої чи/і передачі набутої та створення / вироблення нової культурної, природної спадщини.

Освітній ландшафт – життєвий простір суб'єктів педагогічного процесу, що містить /

ураховує як природні характеристики (рельєф, елементи рослинного покриву тощо) й антропогенні елементи (різні форми будівель, споруд, архітектурні частини тощо), так і компоненти/об'єкти, що наповнюють навчальне середовище кабінету/класу/закладу освіти (обладнання, меблі, технічні пристрої, картини, фото тощо).

Освітній ландшафт у соціокультурному вимірі позначає культурно обумовлене, суб'єктивне сприйняття будь-якого простору в його цілісності. Простір освітнього ландшафту є як фізичний (предметний), так і ментальний (духовний), може бути як ідеальним, так і у вигляді матеріальних об'єктів (меблів, картин, фотографій, графіки живописної чи/і комп'ютерної).

Потрактування ноосвітнього ландшафту Миколаївщини будемо вибудовувати з розуміння поняття «ноосфера» (за ідеями Володимира Вернадського) як сфери розуму та мудрої взаємодії людини й суспільства, суспільства і природи тощо. Детально про це в публікаціях автора [7–10].

Ноосвітній ландшафт – соціокультурний життєвий простір і середовище для суб'єктів закладу освіти з мудрою, раціонально-доцільною організацією співпраці та життєдіяльності.

Ноосвітній ландшафт як навчальне середовище, що не руйнує емоційно-інтелектуальну і

фізичну природу кожного, ураховує природні характеристики й антропогенні елементи, мудро забезпечує використання як фізичних (предметних), так і ментальних (духовних) складових для формування й розвитку Людини інноваційної культури.

Відповідно зазначені поняття, що пов'язані з ключовим – «ландшафт», можна візуалізувати логіко-семіотичною моделлю на основі філософії триєдності (рис. 1).

Рис. 3. Нооосвітній ландшафт як навчальне середовище

Джерело: модель складено автором

Поняття «освітнє середовище» містить низку умов, що в сукупності забезпечують результативність освітнього процесу й акмєстановлення особистості педагога. Узаємодія, узаємовплив суб'єкта та середовища відповідають механізмам розвитку Я-особистості педагога, зорієнтованим на результативність освітнього процесу у професійно-фаховому зростанні.

Недооцінювання середовища, різних його змістових аспектів (науково-методологічних, психолого-педагогічних, дидактико-методичних, нормативно-правових, інформаційно-технологічних, загальнокультурних норм, науково-технічного прогресу, досягнень науки тощо) породжує хибне розв'язання багатьох педагогічних проблем, пов'язаних насамперед з підготовкою конкурентоспроможних кадрів у сфері освіти та учнів-випускників у новій українській школі.

Назване вище є важливою характеристикою сьогодення, що необхідно враховувати для створення науково-методичного середовища в районі (місті), територіальній громаді взагалі та закладах освіти різного типу зокрема.

Науково-методичне ноосередовище – це сукупність умов, що забезпечують результативність професійно-фахового акмєзростання, оволодіння сучасними науково-методичними цінностями педагогічної дійсності на основі взаємодії, співробітництва, співтворчості всіх суб'єктів громади взагалі та

учасників освітнього процесу зокрема. Урахування їх стимулюватиме професійно-фаховий розвиток освітян територіальної громади до створення в новій українській школі атмосфери наукового пошуку, розроблення авторських програм та проєктів, сучасних засобів навчання, науково-методичного інструментарію тощо для досягнення наперед заданого гарантованого кінцевого результату [6–9].

Використані джерела

1. Василюк А. Реформи шкільної освіти в Польщі : історія й сучасність : монографія / А. Василюк. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 340 с.

2. Глушко О. З. Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті : погляди вітчизняних вчених / О. З. Глушко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. – Т. 2. – № 4. – 2016. – С. 10–13.

3. Побірченко Н. А. Трансформація психологічних процесів в освітології / Н. А. Побірченко // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – № 3–4. – К. : ВП «Едельвейс», 2012. – 136 с. – С. 118–123.

4. Соколович-Алтуніна Ю. О. Модернізація вищої аграрної освіти в Польщі в умовах євроінтеграції : дис. ... к.пед.н. : 13.00.01 / Ю. О. Соколович-Алтуніна; Сум.держ.пед.ун-т імені А. С. Макаренка. – Суми, 2012. – 263 с.

5. Стратегія розвитку освіти ОТГ : регіональний дискурс. Інформаційно-методичні матеріали / за заг. ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв : ОІППО, 2017. – 68 с.

6. Терепиций С. О. Сучасні освітні ландшафти / С. О. Терепиций. – К. : «Фенікс», 2016. – 309 с.

7. Формування регіонального науково-методичного середовища в умовах реформування системи освіти : збірник інформаційно-методичних матеріалів / за ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв : ОІППО, 2017. – 64 с.

8. Шуляр В. І. Акмеологічні засади розвитку професійно-методичної компетентності педагога в системі післядипломної освіти (з досвіду роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти) : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. – Миколаїв : ОІППО, 2019. – 68 с.

9. Шуляр В. І. Від освітнього ландшафту Миколаївщини до формування регіонального науково-методичного середовища / В. І. Шуляр // Формування регіонального науково-методичного середовища в умовах реформування системи освіти : збірник інформаційно-методичних матеріалів / за ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв : ОІППО, 2017. – 64 с. – С. 4–11.

10. Шуляр В. І. Система післядипломної педагогічної освіти : виклики та шляхи подолання / В. І. Шуляр. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 40 с.

2. Філософія створення безпекового ландшафту: ноологічна, ноосферна й екологічна стратегії

Ноологічна, ноосферна й екологічна стратегії враховують досвід людей і вчених, які пережили Другу світову війну. А також, до прикладу, покликатимемося на промову Клайва Стейплза Льюїса, який виголосив проповідь «Навчання під час війни»: «... Більша проблема полягає не в навчанні під час війни, а в навчанні в будь-який час, особливо коли на кону стоїть наша вічна доля». Відомий богослов та письменник звертався до колег та батьків студентів, які вважали, що в період війни не час думати про навчання. Загальна мобілізація, волонтерський рух чи просто страх перед невизначеністю є більш пріоритетними мотивами та спонуками до дії, ніж здобуття освіти чи продовження навчання. Звертаючись до студентів, К. С. Льюїс наголошує: «... Не дозволяйте своїм нервам і емоціям змусити вас думати, що ваша нинішня скрута більш ненормальна, ніж вона є насправді». Він визнає, що війна не є чимось абстрактним, а її наслідки трагічні й не завжди помітні одразу. Сам письменник воював у Першій світовій війні, і, покладаючись на свій досвід, свідчить, що ті, хто приймає навчання «усім серцем», можуть відчувати труднощі, чинячи супротив актуальній ситуації, через хвилювання, розчарування та страх. (З виступу Олександра Аврамчука, лікаря-

психолога, кандидата психологічних наук, доцента кафедри клінічної психології УКУ, завідувача кафедри клінічної психології ФНЗ УКУ. У тексті наведені цитати

К. С. Льюїса з твору «Навчання під час війни» (1939) від Джейсона Стівенса, доцента кафедри англійської мови Cornerstone University, 15 квітня 2020 року, режим доступу: <https://health.usc.edu.ua/news/navchannya-v-chasi-vijny-tezy-lektsiyi-yak-navchatysya-v-period-voyennogo-stanu-borotba-z-hvylyuvannyamy-ta-strahom-vid-10-veresnya-2022-roku/>).

Розуміння ноологічної стратегії і тактики нами вибудовано з урахуванням позицій філософії тріадності, візуалізовано в логіко-семіотичну модель і виписано через поняття в авторській інтерпретації:

Ноологія (від гр. «noos» – дух, розумний дух) визначається як філософія духа, педагогіка духовності та духовного пізнання людини. Ноологія виокремлює спектр духовно-розумних, творчо-вольових, смислотворчих і морально-духовних здатностей людини, які синтезуються в тріадах **раціональності** (уява – інтуїція – розум), **етичності** (віра – совість – воля) та **естетичності** (любов – радість – надія) (за В. Онищенко).

Ноологічна стратегія освітнього процесу передбачає **гармонізацію людської тілесності** (фізичної складової) – **душевності** (емоційно-

інтелектуальної сфери людини – психічна складова) – **духовності** (духовна складова). Фундаментальна складова освітнього процесу – дотримання культурно-освітнього імперативу «**від людини розумної** (homo sapiens) **до людини духовної** (homo spiritus)».

Ноологічна стратегія – формування духовної інноваційної освіти в її морально-духовних і творчо-моральних вимірах у безпечному освітньому середовищі (рис. 4).

Рис. 4. Ноологічна стратегія і тактика пізнання/оздоровлення з урахуванням моделі людини та її просторових складових (за М. Гончаренко) для конструювання безпечного ноосферного ландшафту

Джерело: авторська модель

Запропоноване підводить нас до висновку, що для забезпечення організації освітнього процесу має бути врахована як фізична, так і психологічна безпека. Значущою є також і духовна (моральна) безпека. Оскільки згодом кожен з нас побачив ті жорстокості, що не вписуються ні в яку систему моральних цінностей. Регулятивом вибудовуються правила, норми, алгоритми, за якими житимуть і діятимуть усі учасники освітнього процесу. Посилює ноологічну стратегію ноосферно-екологічна, яка нами подана такою ЛСМ-5.

Рис. 5. Ноосферно-екологічна стратегія і тактика пізнання/забезпечення співпраці суб'єктів та просторові складові конструювання безпечного освітнього середовища

Джерело: авторська модель

1. **Ноосфера** (від гр. *νοῦς* у значенні «розум», «мудрий») – сучасна стадія розвитку біосфери, пов'язана з появою в ній людства; *ноосуспільство* – суспільство мудрих осіб і життя в гармонії з біосферою; *ноонауки* – науки, які створюють екобезпечні види виробництва; *ноотехнології* (гр. *νῦτοι* – «мудрі технології») – «мудрі» засоби життєзабезпечення людства, за яких кожний з них (і всі разом) виявляються нешкідливими ні для біосфери, ні для людини.
2. **Принцип природовідповідності** вимагає будувати освітній процес із урахуванням особливостей дитини, з орієнтацією педагогів на синзентивність (підвищену сприйнятливість) дітей певного віку до конкретних видів діяльності і впливів. Його застосування пов'язане зі створенням відповідного культурологічного середовища з широким використанням різних засобів мистецтв, співпраці з членами родин і сімей, позитивними емоціями, передачею / демонструванням системи цінностей.
3. **Здоров'язбережувальна компетентність** – здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність

здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до свого здоров'я та здоров'я інших.

4. **Екологічна компетентність** передбачає поєднання в собі культури мислення, мови, поведінки, праці, почуттів як норми повсякденного життя; це здатність до гармонії і взаємодії людини й природи.

Використані джерела

1. Шуляр В. І. Нооосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти : трансформаційні процеси : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. – Видавничий центр «МОІППО», 2022. – 124 с.

3. Інклюзивна і психологічна підтримка суб'єктів освітнього процесу МОІППО в умовах війни та післявоєнного стану

Сьогодні вкрай важливо об'єднати зусилля щодо підтримки дітей та молоді з особливими освітніми потребами, адже їхнє майбутнє, як ніколи, зараз

знаходиться в наших з вами руках. Тому професійна діяльність працівників обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти МОІППО, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, педагогів Миколаївщини спрямована на розвиток психологічної стійкості в дітей з особливими потребами, створення для них безпечного середовища та підтримки батьків.

З огляду на виклики воєнного часу на базі МОІППО проводиться навчання асистентів учителів, асистентів вихователів, медичних сестер закладів дошкільної освіти, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, інструкторів лікувально-фізичної культури щодо формування безпечного інклюзивного середовища. На курсах підвищення кваліфікації педагога набувають навички надання домедичної допомоги, першої психологічної допомоги та консультативної підтримки батьків, які виховують дітей з особливими потребами. На постійній основі викладається практико-орієнтований модуль «Створюємо систему позитивної атмосфери в інклюзивному освітньому середовищі».

Працівниками ОРЦ у 2022 році розпочато регіональний освітній проєкт «Твій успіх – моє завдання», метою та завданням якого є розбудова розвивального й безпечного освітнього середовища в закладах освіти. У межах цього проєкту протягом року проведено цикл навчальних майстер-класів «Інклюзивна

майстерня: створення дидактичних посібників для роботи з дітьми з порушенням психофізичного розвитку».

Потужну підтримку здійснюють чеські партнери, які в такий нелегкий для нас час продовжують реалізацію чесько-українського проекту «Посилення інклюзії в Україні». У співпраці з Асоціацією з міжнародних питань (АМО), кафедрою соціальної педагогіки педагогічного факультету Університету Томаша Гарика Масарика (м. Брно, Чехія), Одеською академією неперервної освіти та Херсонською академією неперервної освіти організовуємо в листопаді 2022 року семінари, на яких розглядатимуться питання щодо використання нових технологій у дистанційному навчанні, роботи системи освітніх консультацій у Чехії та велбіїнгу в освіті.

У найближчій перспективі заплановано низку навчальних заходів на такі теми:

1. Війна та її вплив на дитину з порушенням психофізичного розвитку.
2. Особистісні переживання війни підлітками з особливими потребами.
3. Психологічна підтримка дітей з ООП у воєнний час.
4. Алгоритм надання першої психологічної допомоги.
5. Навички відновлення педагогів.

Досвід регіонів Миколаївщини

Місто Первомайськ стало тим тилом, де прихисток знайшли близько 10 тисяч людей з окупованих та прифронтових територій. Серед них – родини з дітьми з особливими освітніми потребами. Лише протягом червня – вересня 2022 року до Первомайського ІРЦ звернулись 56 осіб, які приїхали з Харківщини, Херсонщини, Донбасу, Миколаєва. Низка заходів у центрі присвячена саме питанням психологічної підтримки батьків та осіб, які супроводжують дітей, бо часто це родичі або навіть просто знайомі. Численні запити надходять на такі консультації:

- ✓ «Переживання розлуки з батьками»;
- ✓ «Страхи та засоби їх подолання» (страх вулиці, людей, реакція на сирени тощо);
- ✓ «Адаптація дітей з особливими освітніми потребами до дитячого садочка чи школи».

Крім того, Первомайським ІРЦ з березня 2022 року реалізовується спільний проєкт з громадською організацією «Футбольна академія «Viktory» щодо залучення до занять футболом дітей з особливими освітніми потребами та внутрішньо переміщених осіб. Фахівці ІРЦ консультують батьків, тренерів з питань взаємодії з дітьми з різними проявами освітніх труднощів у процесі тренувань.

Створення безпечного освітнього середовища – одне з головних завдань МОІППО. Ми дотримуємося формули:

Безпечне місце + Безпечний дорослий = Дитина в безпеці.

У перспективі – серпнева підсумкова конференція – 2023 у межах Тижня безпеки «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки».

За час війни українська освіта зазнала великих змін. І точно пройшла випробування на стійкість. Віримо у світле майбутнє і завдячуємо нашим захисникам, які виборюють свободу на полі бою, а Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти забезпечить науково-методичну професійну підготовку освітян для створення максимально безпечних умов у закладах освіти.

Для працівників психологічної служби та педагогів закладів освіти області створено сторінку «Психологічна підтримка в період військових дій: інструменти та ресурси» на сайті структурного підрозділу «Психологічна служба Миколаївщини».

З метою надання психологічної підтримки, збереження та відновлення психічного здоров'я учасників освітнього процесу проведено практикум для педагогічних працівників Снігурівського району «PRO життєстійкість в умовах війни: психологічна підтримка учасників освітнього процесу».

Реалізуються заходи із залученням громадських організацій та міжнародних партнерів:

- спільний тренінг міжнародної неурядової організації АЛІМА й МОІППО «Травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад»;
- презентаційний вебінар «Методика «Хібукі-терапія» в роботі з дитячою травмою» із залученням керівника міжнародного проєкту Дафни Шарон-Максимов.

З метою виконання завдань Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі (Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020) проведено:

- семінар-практикум «Комунікація майбутнього: психологічна безпека та особливості інтернет-спілкування»;
- семінар «Психологічна підтримка особистості у кризових умовах життєдіяльності» (березень 2022 року);
- консультацію «Перша психологічна допомога: протоколи й алгоритм дій»;
- майстерню «Методи психологічної підтримки особистості у кризовий період життєдіяльності»;
- майстерню «Інструменти психологічної підтримки дитини у кризовій ситуації»;

арттехніки, проєктивні методики, онлайн-консультування, сторітелінг».

Для підготовки педагогічних працівників Миколаївської області до реалізації базового стандарту НУШ відбулися заняття (практикуми) на тему «Організація безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти». Під час занять розглянуто такі питання:

- нормативно-правова база щодо створення та розвитку безпечного освітнього середовища;
- концепція «Безпечна і дружна до дитини школа»: переваги та особливості реалізації в закладах освіти;
- недискримінаційний підхід в освіті. Особливості недискримінаційного вчителювання;
- булінг в освітньому середовищі: алгоритми профілактики та попередження.

На 2023 рік навчально-методичною лабораторією практичної психології та соціальної роботи заплановано проведення тренінгів, вебінарів, практикумів, сертифікованих заходів, супервізійних груп, КДВОМ, обласної психологічно-мистецької студії, обласного клубу «МедіаСтійкість», психологічних акцій, гостьових занять для слухачів КПК.

Зазначені заходи спрямовані на розвиток навичок надання першої психологічної допомоги, навчання методам саморегуляції та психологічного відновлення, оволодіння методологією психологічної

підтримки дитини, яка переживає горе та втрату, підготовку вчителів до розвитку життєстійкості/ стресостійкості у здобувачів освіти.

Наступний складник означених стратегій створення безпечного нооосвітнього ландшафту Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти передбачає психологічну підтримку та формування життєстійкості суб'єктів освітнього процесу в умовах воєнного стану та в післявоєнний період. Його реалізація здійснюватиметься через втілення в життя освітнього проєкту «PROжиттєстікість в умовах війни та відновлення країни».

Подаємо його в такому варіанті:

**ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ (НУВ) МОІППО
«PROжиттєстікість в умовах війни та
відновлення країни»
2022–2023 н. р.**

**Формування життєстійкості в педагогів
Миколаївської області: психологічний,
мовно-літературний, ціннісно-етичний
та цифровий компоненти**

1. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах війни та відновлення країни (кафедра педагогіки, психології та менеджменту освіти, навчально-методична лабораторія практичної психології та соціальної роботи).

2. Медіаграмотність та медіакомпетентність як ключові риси учасників освітнього процесу в умовах війни та відновлення країни (центр цифрової освіти та медіакультури, кафедра теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій).

3. Стійкість як провідна риса національного характеру українського народу (кафедри філософії освіти, теорії й методики суспільствознавчих предметів)/

4. Мова (література, книга, картина, пейзаж...), яка зцілює душу та надихає жити, творити, перемагати (кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти).

На 2022–2023 н. р. навчально-методичною лабораторією психології і соціальної роботи (завідувач Сливінська Т. О.) заплановано курси підвищення кваліфікації, оновлення тематики компетентнісно та діяльнісно орієнтованих вибіркового модулів (КДОВМ):

- **«Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»;**
- **«Підготовка педагогів до розвитку життєстійкості у здобувачів освіти»;**
- **«Базові основи формування життєстійкості (резилієнсу) у дітей»;**
- **«Психосоціальне благополуччя і гра».**

2023 рік передбачає продовження проведення масових заходів для працівників психологічної служби щодо навчання основ психосоціальної підтримки, профілактики професійного вигорання та обміну досвідом.

Використані джерела

1. Шуляр В. І. Нооосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти : трансформаційні процеси : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. – Видавничий центр «МОІППО», 2022. – 124 с.

2. Незламні батьки : техніки саморегуляції та відновлення : посібник-буклет. – Миколаїв : ОІППО, 2022. – 16 с.

4. Модель комунікації МОІППО з органами управління освіти та керівниками закладів освіти в умовах війни

«Перемога України у війні – це питання того, як завтра виглядатиме система світової безпеки», – зазначено на IX Варшавському Форумі безпеки в жовтні 2022 року.

На виконання Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в Новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/200, діяльність Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти спрямована на досягнення стратегічних цілей щодо:

- забезпечення здоров'язберезувальної складової освіти;
- ефективного психологічного супроводу освітнього процесу;
- безпечності, доступності та інклюзивності освітнього середовища;
- міжсекторальної взаємодії та залучення соціальних інституцій;
- комплексності розвитку фізичної культури та посилення рухової активності;
- належного медичного обслуговування учнів і працівників закладів освіти.

Війна – страшна трагедія та суворе випробування для кожного з нас. Найголовніше зараз – зберегти життя: своє, рідних, близьких, колег, людей поруч. Важливо підтримувати одне одного, робити все можливе саме там, де працюєш. У цих обставинах є питання нашої професійної діяльності, які потрібно вирішувати в умовах воєнного часу.

Ми працюємо над побудовою моделі безпечного освітнього ландшафту Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; здійснюємо кроки у створенні безпечного освітнього середовища. Найперше – дбаємо про безпеку працівників та їхню моральну, фізичну готовність працювати в цій складній ситуації задля формування:

- безпечних, комфортних та здорових умов навчання в закладах освіти;
- освітнього середовища, що забезпечує оволодіння учнями компетентностями, необхідними для життя;
- культури безпечної та здорової поведінки.

Усі матеріали МОНУ та ЮНІСЕФ з питань безпеки для учнів різних вікових груп, батьків, учителів вивчаємо, аналізуємо, розміщуємо на гугл-диску та поширюємо.

(<https://youtube.com/watch?v=PjzkxaDywul&feature=share>)

<https://youtube.com/watch?v=wNVwcJ9rrjA&feature=share>

<https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-ekspertiv-yunisef-yak-pidtrimati-ditej-u-stresovih-situacijah>

У збройних конфліктах питання збереження закладів освіти як безпечного простору є надзвичайно гострим. У 2015 році ООН розроблено Декларацію про безпеку шкіл, що станом на 2022 рік підписали 109 країн, серед яких немає росії. Сьогодні ж в Україні ця країна-агресор розглядає заклади освіти як об'єкти для обстрілів.

Під час військових дій та ще тривалий час після їх закінчення заклади освіти області працюватимуть з новими вимогами до безпечного освітнього середовища. Облаштування укриттів та організація безпечного освітнього простору у школі – одне з найважливіших завдань.

В області визначено 7 закладів загальної середньої освіти для будівництва споруд цивільного захисту учасників освітнього процесу за міжнародними програмами.

Усі ЗЗСО працюють над відновленням, облаштуванням споруд захисту з урахуванням Рекомендацій щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти (додаток до листа ДСНС від 14 червня 2022 року № 03-1870/162-2).

На виконання наказу МОНУ від 18 березня 2019 року № 369 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня з реалізації програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» на базі закладів загальної середньої освіти Донецької, Кіровоградської, Київської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської областей на 2018–2022 роки» п'ять закладів загальної середньої освіти нашої області долучилися до експерименту. Військовий стан корегує програму. Питання безпеки в пріоритеті.

У межах **проєкту «Спільно для вчителів»**, що реалізується освітньою організацією Навчай для України / Teach For Ukraine спільно з ГО «Центр інноваційної освіти «Про.Світ» за підтримки UNICEF Ukraine, ініціативи «Спільно до навчання», відбувся прямий етер «Навчання на дві країни: навантаження на учнів та умови повернення в українські школи!» Директорка Миколаївської гімназії № 31 Миколаївської міської ради Аліна Архіпова надала поради щодо зменшення навантаження на дітей, які вчаться за кордоном і хочуть зберегти місце в українській школі.

Налагодження системи комунікації допомагає швидко зреагувати на виклики. Воєнний час порушив звичну систему комунікації з працівниками інституту, освітянами закладів дошкільної, загальної

середньої, позашкільної освіти. Для того, щоб освітня і в воєнний час співпрацювали з МОІППО, продовжували бути нашими партнерами, а ми відчували, як розвивається освіта, в якому вона стані, організовуємо системну комунікацію з учасниками освітнього процесу.

Працюють сайти інституту, кафедр та навчально-методичних лабораторій, телеграм-канали, телеграм-групи для начальників управлінь, відділів освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників. Діють неофіційні вайбер-групи для слухачів курсів підвищення кваліфікації, забезпечується розсилка інформаційних, дидактичних матеріалів електронною поштою.

З метою надання керівникам закладів загальної середньої освіти територіальних громад області інформаційної та методичної підтримки на шляху до реформування системи освіти, визначення основних напрямів діяльності закладів загальної середньої освіти щодо підготовки до 2022–2023 навчального року в умовах воєнного стану та післяпереможну добу в межах Літньої школи – 2022 «Вчимося, вчимо, перемагаємо!» висвітлювалися такі питання:

- особливості співпраці вчителя та батьків учнів під час освітнього процесу в умовах війни;
- організація дистанційного навчання;

- створення безпечного простору на онлайн-уроці;
- як говорити з дітьми про новини; як упоратися з наслідками стресу й уникнути посттравматичного стресового розладу;
- як педагогу розвивати в собі навички життєстійкості тощо.

Навчальні програми курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій слухачів педагогічних працівників на 2022 рік скориговані, а програми на 2023 рік доповнені питаннями домедичної допомоги, самозахисту, протимінної безпеки тощо.

У межах онлайн-студії «Актуальні питання: запитуйте – відповідаємо» у форматі консалтингової академії інноваційного розвитку «Поступ регіональної освіти в умовах децентралізації» (06 жовтня 2022 року) для начальників управлінь, відділів освіти області висвітлені такі питання:

- зміст, функції та принципи діяльності психологічної служби в умовах війни та повоєнного відновлення країни;
- організація дистанційного навчання в умовах воєнного часу, проблеми та шляхи їх вирішення.

Навчально-методична лабораторія розвитку регіональної освіти підготувала до друку збірник методичних рекомендацій для керівників закладів

освіти «Окремі питання організації та здійснення освітнього процесу в умовах воєнного стану». У збірнику розкриті питання організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та запропоновано зразки установчих документів.

Використані джерела

1. МОІППО – згуртована спільнота творчих людей : документально-історичне видання / за заг. ред. д.пед.н. В. І. Шуляра. – Миколаїв : ОІППО, 2020. – 154 с.

2. Шуляр В. І. Акмеологічні засади розвитку професійно-методичної компетентності педагога в системі післядипломної педагогічної освіти (з досвіду роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти). – Миколаїв : ОІППО, 2019. – 68 с.

3. Шуляр В. І. Нооосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти : трансформаційні процеси : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. – Видавничий центр «МОІППО», 2022. – 124 с.

5. Цифровізація як ресурс реалізації безпекового ноосвітнього середовища

Цифровізація освітнього середовища в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти відбулася задовго до COVID-19 і воєнного стану в державі. Зазначене внесло певний збій до сталого освітнього процесу в традиційних вимірах, про що зазначається і у виданні ЮНЕСКО «Короткий опис політики: освіта в епоху COVID-19», і в науковій доповіді НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи» (18–19 листопада 2022 року).

У 2015 році МОІППО продовжено роботу щодо залучення вчительських колективів і педагогічних працівників до участі у всеукраїнських та обласних проєктах:

- Microsoft «Партнерство в навчанні»;
- «Intel®Навчання для майбутнього»;
- «Регіональна Вікіпедія»;
- «Ланцюг поколінь»;
- «Історія шкіл Миколаївської області»;
- «Мережева педагогічна спільнота вчителів історії Миколаївської області»;
- «Дитячий оберіг для воїна»;
- «Ми розповідаємо світу про Миколаївщину»;
- «Вебквест «Наука чи фантастика?»»;

- «Крок до зірок»;
- «Математична подорож стежинами Миколаївського краю»;
- «Міксіке в Україні»;
- «ІТ-освіта у школі»;
- «Формування єдиного освітнього інформаційного простору»;
- Intel «Шлях до успіху»;
- «Партнерство в навчанні»;

а також конкурсах із використанням ІКТ, інтернет-конференціях та інтернет-форумах.

Розвитку професійних компетентностей науково-педагогічних і педагогічних працівників інституту сприяла активна участь у проєкті «Цифрове перетворення Миколаївщини». Він був розпочатий за підтримки Миколаївської обласної державної адміністрації та компанії «Google Україна», тренінгах «GoogleApps for Education», круглому столі «Кампанія цифрового перетворення Миколаївської області» Digital Transformatin of Mykolaiv Region launch. Працівники МОППО є учасниками Всеукраїнської педагогічної спільноти «Навчаємося з Google». Олійник Л. М. стала переможцем конкурсу «Моє портфоліо – профіль в Google+», що проводився у вересні 2015 року в спільноті «Навчаємося з Google».

З метою навчання вчителів біології використання сучасних інтернет-сервісів у навчально-виховному процесі під час засідання творчої групи

вчителів біології «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні шкільного курсу біології» проведено тренінг **«Створення інтерактивних онлайн-вправ з біології»** (20.05.2015, Гапиченко Г. Є.).

У МОІППО активно впроваджуються різноманітні форми інформальної освіти для вчителів інформатики: форум учителів інформатики, сайти «Вільне програмне забезпечення», «Інформатика в школі», мережева спільнота «Інформатика у 5 класі (а також 6 та інших класах)», що надають змогу неформально спілкуватися педагогам із питань методики викладання предмета, програмної та технічної підтримки курсу, безпеки дітей у мережі, бути своєчасно поінформованими щодо змін нормативної бази, досягнень педагогічної науки та ІТ галузі, спільного вирішення проблем професійного розвитку учасників через комунікацію з колегами. Вибір мережевих спільнот за інтересами – сучасна можливість підвищення кваліфікації у професійній діяльності, реалізація принципу самоосвіти впродовж життя. Педагогічна спільнота «Інформатика у 5 класі (а також 6 та інших класах)» включає 158 учасників з різних регіонів України, хоча створювалася в першу чергу для вчителів інформатики Миколаївської області.

У 2015 році працівники лабораторії інноваційного розвитку та дистанційної освіти продовжили

дослідно-експериментальну роботу регіонального рівня на тему «Удосконалення ІКТ-компетентності вчителів інформатики за умов неперервної освіти» (наказ департаменту освіти, науки та молоді від 21.11.2013 № 361).

Нині в світі спостерігається формування освітніх систем нового покоління, ознаками яких є відкритість матеріалів та адаптації під конкретного користувача. Запровадження цифрових технологій у систему освіти веде до зміни ролі вчителя, появи нових методів, організаційних форм і засобів навчання. Інформаційно-цифрова компетентність – складова частина інформаційної культури сучасного педагога, визначальними рисами якої є вміння працювати з інформацією та застосовувати засоби цифрових технологій для розв’язання професійних і повсякденних завдань. Головне завдання – набуття здатності безпечного використання сучасних ресурсів, перебування у всемережжі (інтернеті), критичне споживання інформації, що з перенасиченням і небезпеками чатує на читача. Це неможливо сформулювати в звичному лекційно-семінарському режимі. Потрібно систематичне використання цифрових технологій під час «активного» навчання дорослих і дітей.

МОІППО має багаторічний досвід підготовки педагогів закладів освіти області до ефективного

використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, упровадження технологій дистанційного навчання в систему підвищення кваліфікації вчителів області, організаційно-методичного супроводу закладів освіти щодо запровадження дистанційного навчання: реалізація всеукраїнських освітніх проєктів компаній «Intel», «Microsoft», «Інтершкола», міжнародної мережної академії Cisco, регіональних проєктів із розбудови єдиного інформаційного освітнього простору та підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів.

В інституті завжди приділялася увага оснащенню навчальних кабінетів, але в останні роки для забезпечення якісного процесу підвищення кваліфікації педагогів придбано значну кількість сучасних комп'ютерних комплексів, набори для вивчення робототехніки та 3D-принтер, інтерактивне обладнання для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Цифрові технології посідають важливе місце в суспільному житті та професійній діяльності. Дистанційне навчання під час карантину стало єдиною доступною формою в системі середньої, вищої та післядипломної освіти.

З 2007 року МОІППО організовує підвищення кваліфікації вчителів із використанням технологій дистанційного навчання. У 2010 році дистанційне навчання реалізується на базі платформи Moodle,

що встановлена на сервері інституту. Оновлення платформи відбулося у вересні 2015 року. Викладачами та методистами розроблені та розміщені на платформі Moodle дистанційні курси для слухачів курсів підвищення кваліфікації. Фахівці проводили навчання з використання платформи Moodle не лише для вчителів області, а й викладачів закладів вищої освіти (університет імені Пилипа Орлика), працівників Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Мрія».

Крім власної платформи дистанційного навчання інститут здійснює технічний супровід дистанційного навчання у 7 закладах освіти м. Миколаєва та центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Мрія». Восени 2020 року організовано навчання 360 вчителів області щодо використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі.

Про популярність і зручність такої форми підвищення кваліфікації свідчить кількість користувачів. Наприкінці 2019 року ця кількість становила 1 235, у 2020 році – 5 500, а в лютому 2021 року – 9 100 осіб. Із них близько 8 000 є активними користувачами. Але зростання кількості відвідувачів потребує модернізації серверів і самої платформи Moodle, що заплановано на липень – серпень 2021 року.

У 2020 році у зв'язку з масовим переходом на дистанційне навчання важливим постало питання

проведення онлайн-занять у синхронному режимі та вебінарів із актуальних питань галузі освіти. Адже з вересня 2020 року щотижня працівниками інституту проводяться більше 100 відеозанять і вебінарів. Тому на 2021 рік МОІППО придбано тарифний пакет Zoom «Професійний», який дозволяє здійснювати одночасно два онлайн-заходи. Але цього не достатньо для забезпечення освітнього процесу.

Крім пакету Zoom для проведення вебінарів і відеоконференцій МОІППО використовує Google Meet. З 2015 року впроваджено пакет G Suite for Education (Google Workspace), який є основою інформаційно-освітнього середовища інституту. Усі науково-педагогічні та педагогічні працівники активно використовують додатки Google у своїй діяльності та навчають цього вчителів області. 4 працівники МОІППО є сертифікованими Google-педагогами та проводять навчання не лише для педагогів області, а й усієї України. В інституті працюють автори посібників для учнів із навчання інформатики, педагогів щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій. Працівники також брали участь у роботі груп із розробки цифрового стандарту педагогів і програми інформатизації. Тож різноманітні форми підвищення кваліфікації педагогів щодо використання цифрових технологій у навчальній та управлінській діяльності є найбільш популярними серед освітян області.

Зміни в законодавчій базі щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників сприяли створенню та впровадженню платформи реєстрації слухачів, на якій акумульовано інформацію з підвищення кваліфікації на базі МОІППО. Кожен заклад має свій електронний кабінет, у якому може зареєструвати педагогів на курси й отримати інформацію про результати підвищення кваліфікації, ведеться облік виданих документів про підвищення кваліфікації. До речі, Міністерство цифрової трансформації планує запустити реєстр сертифікатів про підвищення кваліфікації педагогів до кінця 2022 року, хоча чинні нормативні документи потребують його наявності вже зараз.

Слід зазначити, що можливості середовища Google Workspace активно використовуються викладачами та методистами інституту для спільної роботи з документами, обміну інформацією. Для вдосконалення управлінської діяльності в МОІППО створено репозитарій нормативної документації. Він дозволяє зберігати надіслані/отримані документи (накази, листи, розпорядження тощо), але це лише частково вирішує проблему оперативного опрацювання великої кількості документів, що надходять до інституту, та подання різноманітної звітної інформації. Для подальшого поліпшення управлінської діяльності необхідно впровадити систему електронного документообігу.

Багато років працює портал інституту, що є одним із основних інформаційних джерел освітян області та допомагає отримувати актуальну й якісну інформацію. З 1996 року МОІППО видає науково-методичний, інформаційно-освітній журнал «Вересень». У 2020 році створено сайт журналу, репозитарій академічних текстів.

Інститут активно використовує соціальні мережі для спілкування та інформування педагогів області. Офіційна сторінка МОІППО має більше 4 000 підписників. Крім офіційної ведуться сторінки лабораторій і кафедр, на яких висвітлюються анонси й інформація про проведені заходи. Розуміючи важливість медіазасобів, активно розвивається ютуб-канал.

У 2018 році розпочав роботу автономний структурний підрозділ – навчально-методична лабораторія інформаційно-комунікаційних технологій, медіаосвіти та системного адміністрування (завідувач – Ольга Богданова). Згодом, у грудні 2021 року, лабораторію переформатовано в центр цифрової освіти та медіакультури, який став першим в Україні, має кадровий потенціал (завідувач – Максим Запорожченко), декілька локацій із відповідною матеріально-технічною базою. До таких осередків належить **STEM-лабораторія / тренінгова аудиторія**. У межах курсів підвищення кваліфікації та роботи центру окрема увага приділяється ознайомленню з

елементами робототехніки. Навіть якщо специфіка предмета не пов'язана з кодуванням і робототехнікою безпосередньо, вивчення елементів робототехніки в школі забезпечує учнів такими важливими навичками, як аналітичне мислення, програмування, робота в команді, колективне мислення, сприйняття інновацій тощо. Саме тому педагогам потрібно показати функції різних роботів та їхні можливості для освітнього процесу. Завдяки використанню роботів під час підвищення кваліфікації відбувається розвиток ІКТ-компетентностей і надається потужний інструментарій для впровадження стратегії STEAM-навчання в освітній процес (Шуляр В. І., Махровська Н. А., Погромська Г. С., Запорожченко М. В., 2021).

Окрім упровадження засад STEM-освіти, функціональне спрямування аудиторії – проведення тренінгів у змішаному форматі: за потреби використовуються сучасні моноблоки, а меблі мають мобільну конструкцію та вибудовуються зручним для учасників/тренера способом.

Відеоконференц-hall/тренінгова аудиторія. Функціональне призначення аудиторії – проведення відеоконференцій, що забезпечує одночасну двосторонню передачу, оброблення, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки.

Цей медіазасіб може бути задіяний у спільних конференціях між кількома установами, містами, регіонами, країнами. Ефективність відеоконференцзв'язку полягає в його економічній обґрунтованості, адже нівелюються транспортні витрати, витрати на відрядження працівників установ, оренду великих приміщень для конференції.

Як і попередня, ця аудиторія, окрім проведення відеоконференцій, використовується для тренінгів у змішаному форматі.

Медіацентр «OpenMediaCenter». Основною метою функціонування медіацентру на базі МОІППО є створення умов для інтеграції якісних медіатекстів у процес підвищення кваліфікації педагогічних кадрів Миколаївської області різних галузей (мовно-літературна, суспільствознавча, мистецька, природнича, здоров'язбережувальна тощо) та передача ефективного інструментарію для формування засад інфомедійної грамотності в дітей, яких вони навчають.

Унікальність обладнаного медіацентру як інструментарію полягає в тому, що для педагогів різних галузей створюються медіатексти з тематики, яка відповідає певному напряму підготовки і виконує одразу низку таких важливих функцій, як:

- навчання педагогів інтеграції того чи іншого медіатексту в зміст уроку, щоб процес навчання був ефективним і цікавим;

- формування навичок аналізу медіатексту, дотримання балансу думок, використання лише фактів, а не суджень, розвінчування історичних міфів, стереотипів і сучасних фейків;
- упровадження просвітницьких проєктів через створення різногалузевих медіатекстів про всесвітньо відомих науковців, письменників, спортсменів, митців, музикантів, яких доля так чи інакше пов'язала з Миколаївською областю, реалізація краєзнавчої місії, інтеграція інфомедійної грамотності з краєзнавчим компонентом освіти;
- демонстрація процесу створення медіатекстів і його складових із дотриманням засад академічної доброчесності;
- створення медіатекстів, що відповідають на актуальні питання різних галузей: освіта, інклюзія, здоров'я, безпека дітей тощо;
- підвищення рівня дослідницької компетентності педагогів і використання набутих знань в освітньому процесі;
- створення одного з осередків нового інформаційно-освітнього середовища інституту, що зумовить розвиток педагогічної освіти загалом.

Робочий простір. Для працівників центру обладнано робочі місця сучасною технікою та

необхідними засобами для реалізації професійно-фахових завдань і посадових обов'язків.

У червні 2019 року МОІППО пройшов конкурсний відбір і долучився до реалізації міжнародного проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», який виконує Рада міжнародних наукових досліджень і обмінів (IREX) за підтримки посольств Великої Британії та США в Україні в партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Академією української преси.

Близько 40 науково-педагогічних та педагогічних працівників інституту пройшли чотири хвилини навчання за методикою IREX, що передбачало: базові тренінги з медіаграмотності, інтерактивні методики навчання та онлайн-інструменти в освітньому процесі, діалогові комунікації в освіті, методологію інтеграції інфомедійної грамотності в освітній процес вивчення методики змішаного навчання курсу «Very Verified» тощо.

У березні 2020 року розпочато етап розроблення та сертифікації оновлених програм підвищення кваліфікації, компетентнісно й діяльнісно орієнтованих варіативних модулів для подальшої імплементації в процес підвищення кваліфікації слухачів курсів. Фахова комісія проекту відібрала та сертифікувала для впровадження п'ять програм від МОІППО.

Протягом 2020–2021 н. р. та першого півріччя 2021–2022 н. р. навчання пройшли більше 700

слухачів курсів підвищення кваліфікації інституту. Працівники є членами клубу тренерів «Майстерня медіаграмотності» та регулярно запрошуються до проведення тренінгів для інших учасників проєкту. У вересні 2021 року команда МОІППО як одна з лідерів представила свій досвід інтеграції навичок інфомедійної грамотності в процес підвищення кваліфікації під час «Естафети Чемпіонів».

Успішна участь у проєкті «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» стала вирішальним чинником у здобутті грантової підтримки від донорів проєкту, що спрямована на посилення інституційної спроможності закладу та розширення його матеріально-технічної бази.

Листопад 2022 року – знаковий для інституту. У співпраці центру цифрової освіти та медіакультури МОІППО та лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти НАПН України створено перший в Україні обласний осередок Української асоціації медіапедагогів і медіапсихологів, засновниками якого стали педагогічні працівники закладів освіти Миколаївської області, які є учасниками всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику». Головою осередку обрано Максима Запорожченка, завідувача центру цифрової освіти та медіакультури МОІППО. Ключовою метою діяльності осередку є

розбудова постійно діючої медіаосвітньої спільноти області й об'єднання зусиль щодо побудови наскрізної моделі медіаосвіти.

У грудні 2022 року конкурсна робота центру цифрової освіти та медіакультури МОІППО «Розвиток цифрової освіти та медіакультури Миколаївщини: від ідеї до втілення» здобула золоту медаль на XIII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2022» у номінації «Модернізація інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього процесу».

Досвід колег репрезентувався під час міжнародних і всеукраїнських виставках, де здобував золоті медалі: 1) Упровадження інноваційних підходів, методів і форм при викладанні предметів природничо-математичного циклу (2019); 2) Упровадження інформаційно-цифрових систем і технологій у навчальній, дослідницькій та інноваційній діяльності закладів освіти (2020); 3) Інноваційна педагогічна діяльність в умовах цифровізації освіти (2021).

Використані джерела

1. Шуляр В. І. МОІППО : творення цифрового середовища / В. І. Шуляр. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2021. – 20 с.

2. Школа епохи DIGITAL : цифрові трансформації в освіті / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції : тези доповідей

(м. Миколаїв, 20–21 жовтня 2022 р.). – Миколаїв : ОІППО, 2022. – 60 с.

3. Олійник Л. М. Засоби та інструментарій дистанційного навчання в початковій школі : навчально-методичний посібник / Л. М. Олійник. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 40 с.

4. Проєкт розвитку цифрової освіти Миколаївщини : посібник / Укл. : М. Запорожченко, А. Шевченко. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 12 с.

5. Махровська Н. Інформаційно-освітнє середовище сучасного закладу післядипломної педагогічної освіти / Махровська Н., Погромська Г., Запорожченко М. – Миколаїв, 2020. – 42 с.

6. Культура безпечного, комфортного та здорового ноосвітнього середовища в МОІППО

Ноосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та його філософія узгоджується із запропонованими стратегіями (пп. 1–2), нормативними документами Міністерства освіти і науки України, рекомендаціями відповідних служб і головне – формуванням культури безпечного, комфортного і здорового

середовища для всіх суб'єктів освітнього процесу, відвідувачів інституту.

До визначених стратегій творення безпечного ноосвітнього ландшафту (ноологічна стратегія, ноосферна стратегія, екологічна стратегія) вибудуємо низку принципів:

- **домінування людського ресурсу як найвищої цінності** (мінімізація небезпек і ризиків, набуття безпекових навичок, розуміння і прийняття можливих безпекових моделей кожним / кожною людиною в закладі освіти);
- **урахування регіональності ландшафту взагалі та закладу освіти зокрема** (організація освітнього процесу, зважаючи на розміщення закладу освіти та його архітектурної доступності для безпекових заходів);
- **комплексність дій і заходів в інституті** (урахування небезпек / ризиків / умов для безпечного проведення освітнього процесу та збереження життя людей під час тривог, надзвичайних ситуацій тощо);
- **ноосферно-синергетичний підхід в організації освітнього процесу** (упорядкування безпекових локацій / середовищ / територій, які б ураховували ризики / небезпеки за чітко вибудованою логікою проведення освітньо-безпекових заходів);

- **принцип мінімаксу співпраці відповідальних осіб та учасників освітнього процесу** (конструювання освітньо-просвітницьких ситуацій для максимального ефекту безпеки за наявності мінімуму ресурсного забезпечення і відповідних локацій / середовищ);
- **максимальна ефективність управлінської моделі закладу освіти** (створення розумно вибудованої стратегії освітнього процесу в поєднанні з проведенням освітньо-безпекових заходів, що спрямовані на забезпечення безпеки учасників освітнього процесу й відвідувачів).

Створення безпекового освітнього середовища в інституті мислиться як частина «Офісу підтримки освіти дорослих і дітей». Це буде об'єднувальний структурний підрозділ, який очолюватиме відповідальна особа за безпеку в закладі освіти. Структура освітнього середовища «Офіс підтримки освіти дорослих і дітей МОІППО» складається з трьох частин: «онлайн-офіс» – локація віртуальних зустрічей та інших заходів; «офлайн-офіс» – локація коворкінгу, співпраці наживо за «робітнями-локаціями-майстернями», заходи у змішаному й очному форматах; «проект-офіс» – локація для організації роботи працівників освітнього офісу. У структурі офісу посідає чільне місце освітньо-безпекове середовище.

Освітньо-безпекове середовище як частина офісу враховує архітектурну доступність розташування самого приміщення інституту взагалі та напівпідвальних приміщень зокрема. Останні приміщення напівпідвальної частини МОІППО використовуватимуться як за професійним призначенням, так і з метою укриття та проведення на їх базі освітньо-безпекових заходів, тренінгових дій, майстер-класів, мінізанять тощо.

До структури освітньо-безпекового середовища належатимуть такі тренінгові локації: 1) кабінет безпеки; 2) кабінет домедичної підготовки; 3) кабінет бібліотерапевтичних зустрічей; 4) кабінет психологічної релаксації; 5) кабінет мистецької терапії; 6) фітотерапевтичний осередок тощо.

Кожна структурна локація обладнується відповідними ресурсами. Під час тривоги чи тренінгових занять працівники, здобувачі освіти, відвідувачі установи зможуть пройти за своїм вибором ту чи іншу локацію. Затриматися. Поспілкуватися. Одержати консультацію. Набути необхідних навичок. Розвинути вже набуті. Домовитися про наступні зустрічі. За кожною локацією закріплено тренерів-консультантів із числа працівників інституту, працівників різних служб області, волонтерів, партнерів громадських організацій. Кожен із них залучається відповідно до спланованих заходів як інваріант та

локальних ситуацій / потреб / запитів як варіативна складова.

Реалізація щодо створення освітньо-безпекового середовища (ОБС) у МОІППО можливе за умови як створення відповідної ресурсної й матеріально-технічної бази, так і гнучкої моделі спеціальних тренінгових занять, освітньо-просвітницької діяльності серед суб'єктів освіти: внутрішня активність (офлайн-офіс), зовнішня співпраця (онлайн-офіс), комбінована діяльність (оф-онлайн-офіс). У роботі зі слухачами курсів можливий один із варіантів набуття безпекових навичок шляхом оволодіння різного типу освітніх програм, курсів, вибіркового модулів або/і сертифікованих заходів. Для батьків, дітей, внутрішньо переміщених осіб можуть бути організовані послуги за одним або/і декількома описаними вище активностями. Зазначені варіанти передбачають набуття знань і навичок, необхідних для створення та підтримки безпечних умов життєдіяльності як освітян, так і мешканців Миколаївщини. Важливо для кожного учасника співпраці нейтралізувати ті ризики / загрози, що можуть виникнути під час освітнього процесу чи в іншій життєвій ситуації.

Один із напрямів МОІППО – надання консультативно-методичної допомоги працівникам пунктів незламності: проведено семінар і консультації, випущено посібник / буклет «Незламні батьки. Техніки

саморегуляції та відновлення». Працівникам пунктів запропоновано низку вправ «Як підтримати себе у складні часи?», «Як підтримувати маленьку дитину у важкі часи?», «Розмальовки допоможуть» (зразки для дітей віком від 7 до 14 років), «Аудіокниги для дітей і дорослих» (перелік можливих ресурсів), «Бібліотерапія: читай художні книги за списком» (список текстів художньої літератури для вибору за вподобаннями), «Розмальовки в укритті: про горду і незламну націю» (набір розмальовок для колективного / групового виконання). Рекомендовано для використання в роботі з відвідувачами «Переможний вісник» – інформаційний ресурс МОІППО з актуальною інформацією за різними напрямками (<https://sites.google.com/moippo.mk.ua/moippo-war>).

Використані джерела

1. Когут У. Виклики навчання та викладання в умовах війни. Молодь і ринок / Когут У., Сікора О., Вдовичин Т. – 2022. – № 6 (204). – С. 83–88. – Режим доступу : <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.260171>.

2. Цюман Т. П. Кодекс безпечного освітнього середовища : метод. посіб. / Т. П. Цюман, Н. І. Бойчук ; за заг. ред. Т. П. Цюман. – К. : – 2018. – 56 с.

3. Шуляр В. І. Система післядипломної педагогічної освіти : виклики та шляхи подолання : посібник / В. І. Шуляр. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 40 с.

II. ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

2.1. Філософія освітнього процесу в післяпереможний період: сутність змін, ціннісні орієнтації, формула стійкості

Нинішні події по-різному сприймаються і переносяться громадянами. Декого вибивають із ритму життя, хтось похитнувся. Дехто не втримується і впадає і в різні стани. За будь-яких обставин важливо розуміти, що ти цю ситуацію змінити не можеш, то треба робити вибір. Ось саме вибір і є стійкість. Стійкість – вибір рішення: жити, вижити або /і існувати. Під час такої ситуації мати ще й того, ХТО або ЩО підтримає людину. Скільки б небес не впало (за Дейвідом Лоуренсом), із будь-якої ситуації мінімум три варіанти виходу можна віднайти, зберігши себе. Феноменом стійкості треба оволодівати, щоб зберегти самого себе, тих, хто поруч із тобою.

Крок перший: ціннісний вибір. Зроби спробу визначити для себе «тут-і-зараз», що тобі в цій ситуації / ситуаціях є важливим. Зробити ціннісний вибір «тут-і-відразу». Вибір на користь Життя. Вибір на збереження самого себе як вершини ціннісної моделі людини. Вибір на збереження рідних і близьких

із настановою: я їм потрібний сьогодні, а вони мені – для майбутнього. Вибір в ім'я збереження України як мого / нашого майбутнього.

Крок другий: діяльнісна активність. Піднятися, рухатися, допомагати, читати, писати, працювати, виконувати будь-яку роботу. Робити те, що узгоджується із вашими цінностями. Не нити, не стогнати, не жалітися, не скаржитися, не сердитися (якщо вмієте собою оволодіти). Не сидіти, склавши руки; не лежати на дивані в очікуванні; не сидіти в месенджерах в очікуванні.

Крок третій: критичне мислення, яке зорієнтує що і як робити / діяти / рухатися. Вибрати / прийняти оптимальний маршрут / рішення руху: залишатися за місцем проживання, виїжджати з міста / села, переселятися в інший регіон і т. ін. рішення за кожним: виважене, оптимальне, доцільне. Орієнтир: безпека близьких.

Крок четвертий: емоційна врегульованість. Зупинись. Видихни або дихай. Обніми самого себе або/і того, хто поруч. Зосередитися «тут-і-зараз». «Двічі» подумати. Оцінити ситуацію. Спробувати «віддистанціюватися» від події. «Попрацювати» з м'якими предметами (гумова кулька; «скрутити» із м'якого матеріалу (шалика) кульку і т.п.). Випити води. По можливості, увімкнути музику чи взяти олівець / фарби / пластилін і «попрацювати» з ними.

Крок п'ятий: емпатійні дії. Побудувати розумні стосунки із близькими, рідними, колегами з

метою розуміння один одного / підтримки кожного / допомога тим, хто поруч. Це може бути «словом», «дотиком», «жестом», «мімікою», «гумор» (доречний), «спів», колективна «розмальовака / ліплення / конструювання» і т. ін. Головне підтримати із розумінням.

Архіважливо ці п'ять кроків відпрацьовувати системно, тренувати постійно, доводити до автоматизму. Стійкість як м'язи: тренуєш постійно – врятуєш себе і близьких, послабив – багато чого / кого втратиш!

ФОРМУЛА СТІЙКОСТІ:

ціннісний вибір →

діяльнісна активність →

критичне мислення →

емоційна врегульованість →

емпатійні дії → → →

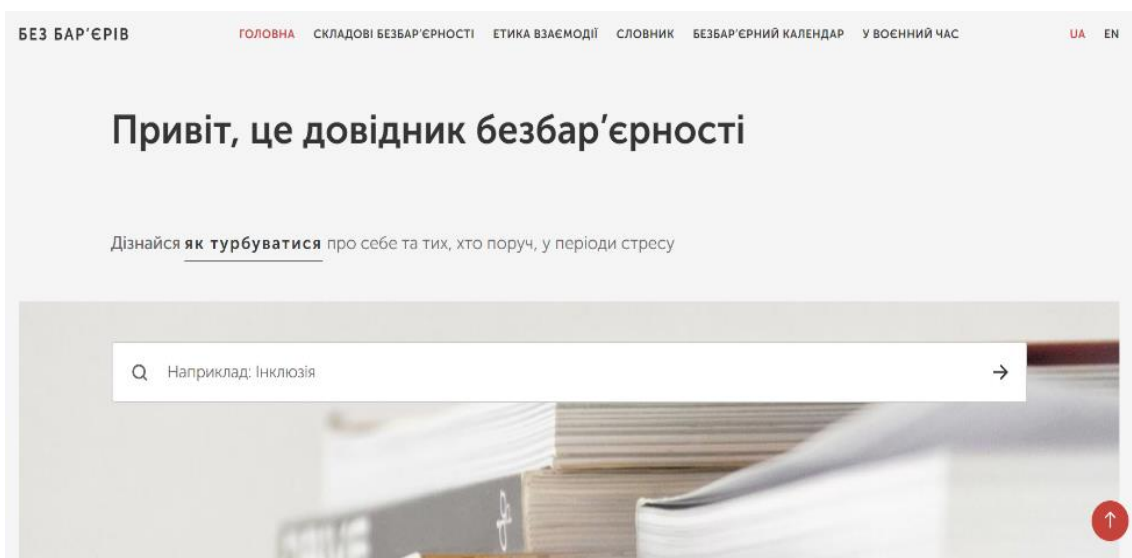
Можливий алгоритм для розуміння активностей у післяпереможний період або/й на період війни кожним суб'єктом освітнього процесу

1. Травмоване суспільство – травмовані освітяни.
2. Психоемоційна «реанімація» колективу ЗО.
3. Проблема комунікація: післяковідний та повоєнний періоди.
4. Освітній процес із травмованими вихованцями.

5. Компенсувальні заняття для здобувачів освіти.
6. Психологічна релаксація для кожного / кожної.
7. Співпраця колективів: ЗО – батьки – громада.
8. Освітньо-безпековий ландшафт ЗО.
9. Національно-патріотичне формування істинних українців.
10. Освітній процес: ноосферно-екологічна стратегія.

Корисні джерела для використання в практиці роботи закладу освіти:

1. Довідник безбар'єрності

<https://bf.in.ua/>

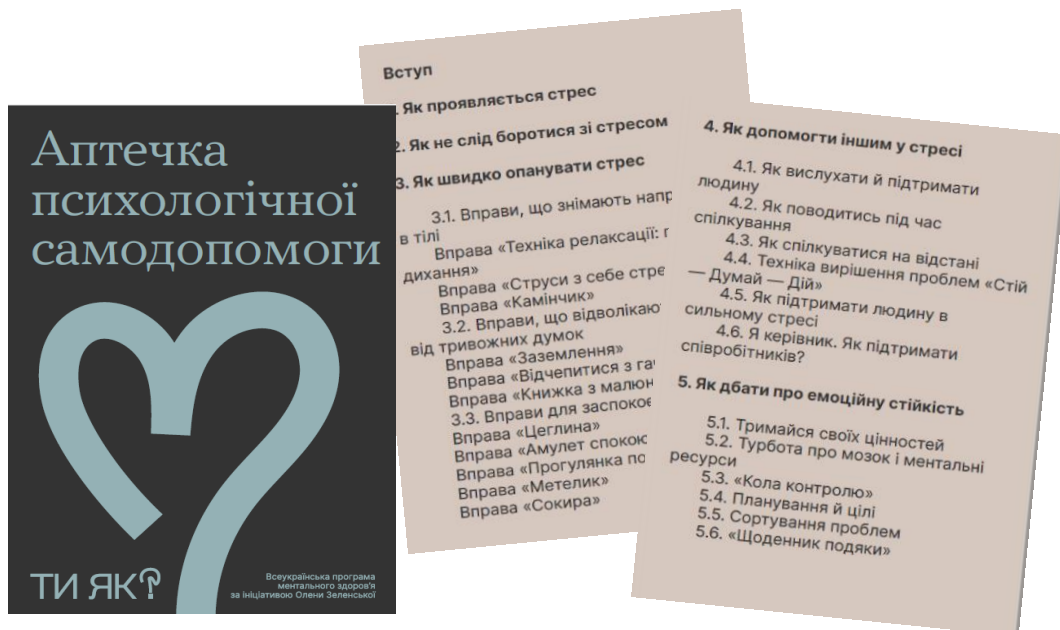
2. «Альбом безбар'єрних рішень» – це практичний посібник для архітекторів

<https://www.urbanyna.com/dovidnyk-z-vidbudovy-mist>

3. Ментальне здоров'я: техніки самодопомоги

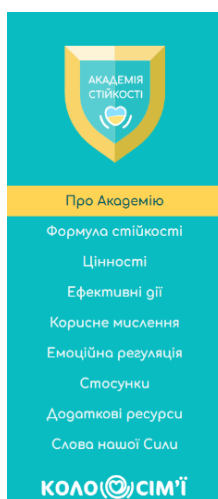
<https://howareu.com/>

Аптечка самопомоги:

<https://howareu.com/#apte4ka>

4. Академія стійкості

Про Академію стійкості

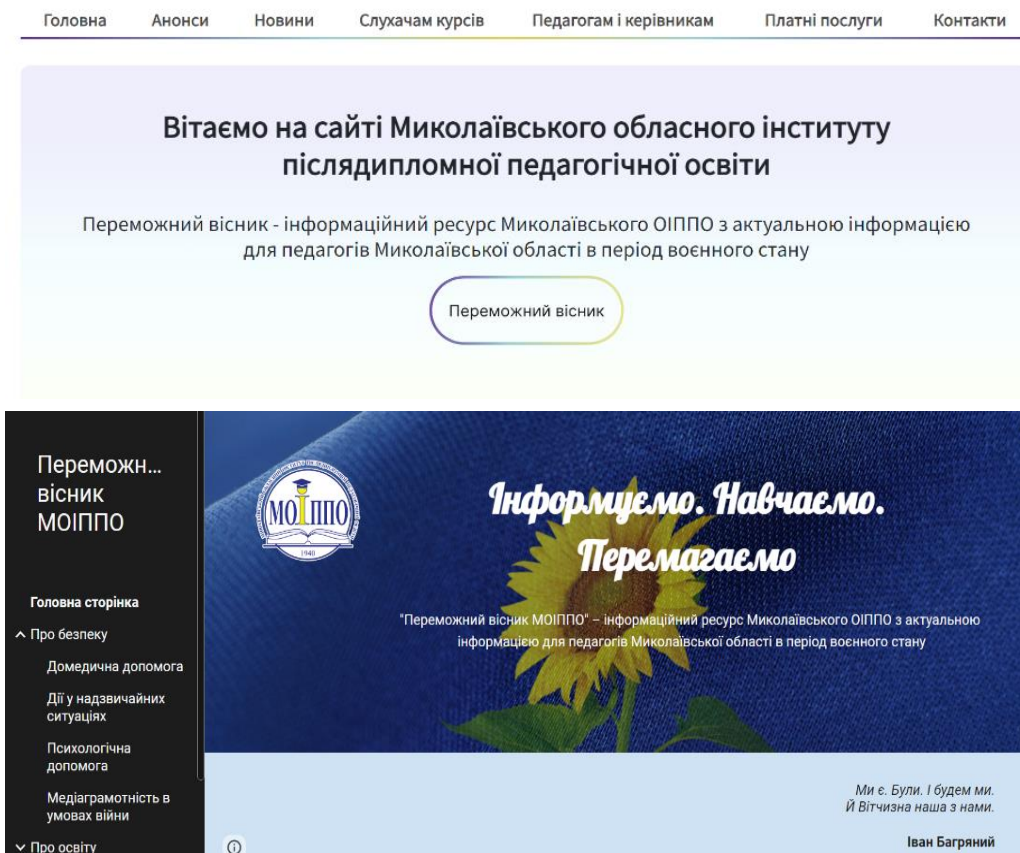
Почнемо здалека. У стародавній Греції перша академія була заснована Платоном у місці, де ріс оливковий сад і було святилище Афіни, богині мудрості – це був простір, де спільнота учнів вивчала філософію – «любов до мудрості»... З тих часів академією називають освітнє середовище, де зробуються і передаються знання від покоління до покоління. Існує багато видів академій – мистецтв, медичних, технічних і т.д. Усе це важливі дисципліни та галузі науки.

Втім є одна дисципліна, яку не можна зробити у класичній академії за лавами навчальних аудиторій. Водночас ця дисципліна є однією з найголовніших у житті. Уміння бути людиною. Людиною у найглибшому розумінні цього слова – світлою, мудрою, мужньою, такою, що живе любов'ю, що живе у правді. Уміння проходити крізь життя і усі його неминучі випробування, зберігаючи при цьому в собі цю людяність, зростаючи у мудрості, сповнюючись світлом.

<https://resilience.k-s.org.ua/pro-akademiyu/>

5. Переможний вісник (сайт МОІППО)

<https://sites.google.com/moippo.mk.ua/moippo-war>

2.2. Архітектоніка безпекового ноосвітнього ландшафту МОІППО

Ноосвітній ландшафт безпекового середовища Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (МОІППО) у своїй архітектоніці матиме таку структуру за напрямками (окрім

основної місії Інституту – професійний розвиток освітян області та підвищення їх кваліфікації):

1. Офіс підтримки освіти дорослих і дітей.
2. Освітньо-безпековий тренінг-HALL.
3. Центр цифрової освіти та медіакультури.
4. Центр психологічно-інклюзивної освіти.
5. Центр мистецько-краєзнавчої співпраці.
6. Центр інформаційно-видавничого забезпечення Освітньо-безпекового середовища МОІППО

Філософія ноосвітнього ландшафту МОІППО узгоджується із запропонованими стратегіями (ноологічна стратегія, ноосферна стратегія, екологічна стратегія), нормативними документами Міністерства освіти і науки України, рекомендаціями відповідних служб і головне – формуванням культури безпечного, комфортного і здорового середовища для всіх суб'єктів освітнього процесу, відвідувачів інституту.

До визначених стратегій творення безпечного ноосвітнього ландшафту (ноологічної, ноосферної й екологічної) вибудовуємо низку принципів:

- **домінування людського ресурсу як найвищої цінності** (мінімізація небезпек і ризиків, набуття безпекових навичок, розуміння і прийняття можливих безпекових моделей кожним / кожною людиною в закладі

освіти незалежно від статті, з дотриманням гендерної рівності тощо);

- **урахування регіональності ландшафту взагалі та закладу освіти зокрема** (організація освітнього процесу, зважаючи на розміщення закладу освіти та його архітектурної доступності для безпекових заходів);
- **комплексність дій і заходів в інституті** (урахування небезпек / ризиків / умов для безпечного проведення освітнього процесу та збереження життя людей під час тривоги, надзвичайних ситуацій тощо);
- **ноосферно-синергетичний підхід в організації освітнього процесу** (упорядкування безпекових локацій / середовищ / територій, які б урахували ризики / небезпеки за чітко вибудованою логікою проведення освітньо-безпекових заходів);
- **принцип мінімаксу співпраці відповідальних осіб та учасників освітнього процесу** (конструювання освітньо-просвітницьких ситуацій для максимального ефекту безпеки за наявності мінімуму ресурсного забезпечення і відповідних локацій / середовищ);
- **максимальна ефективність управлінської моделі закладу освіти** (створення розумно вибудованої стратегії освітнього

процесу в поєднанні з проведенням освітньо-безпекових заходів, що спрямовані на дотримання безпеки учасників освітнього процесу й відвідувачів).

Створення безпекового освітнього середовища в інституті мислиться як частина «Офісу підтримки освіти дорослих і дітей». Це буде об'єднувальний структурний підрозділ, який очолюватиме відповідальна особа за безпеку в закладі освіти.

Структура освітнього середовища «Офіс підтримки освіти дорослих і дітей» у МОІППО складається з трьох частин:

- «онлайн-офіс» – локація віртуальних зустрічей та інших заходів;
- «офлайн-офіс» – локація коворкінгу, співпраці наживо за «робітнями-локаціями-майстернями», заходи у змішаному й очному форматах;
- «проект-офіс» – локація для організації роботи працівників освітнього офісу.

У структурі офісу посідає чільне місце освітньо-безпекове середовище. Воно розраховане для:

- Учасників освітнього процесу;
- Батьків і дітей, які внутрішньо переміщені;
- Батьків і дітей із особливими освітніми потребами;

- Мешканці мікрорайону, які потребують освітньо-навчальної, психологічної та домедичної допомоги / підтримки;
- Людей поважного віку «60+».

«Освітньо-безпековий тренінг-HALL» як частина Офісу враховує архітектурну доступність розташування самого приміщення інституту взагалі та напівпідвальних приміщень зокрема. Останні приміщення напівпідвальної частини МОППО використовуватимуться як за професійним призначенням, так і з метою укриття та проведення на їх базі освітньо-безпекових заходів, тренінгових дій, майстер-класів, мінізанять тощо.

До структури «Освітньо-безпековий тренінг-HALL» належатимуть такі тренінгові локації:

- 1) кабінет безпеки;
- 2) кабінет домедичної підготовки;
- 3) осередок бібліотерапевтичних зустрічей;
- 4) осередок психологічної релаксації;
- 5) кабінет мистецької терапії;
- 6) фітотерапевтичний осередок;
- 7) осередок психологічної підтримки;
- 8) осередок медіаінформаційної безпеки;
- 9) кабінет технологічної терапії тощо.

Кожна структурна локація / кабінет / осередок обладнується відповідними ресурсами. Під час

тривоги чи тренінгових занять працівники, здобувачі освіти, відвідувачі установи зможуть пройти за своїм вибором до тої чи іншої локації. Затриматися. Поспілкуватися. Одержати консультацію. Набути необхідних навичок. Розвинути вже набуті. Домовитися про наступні зустрічі. За кожною локацією закріплено тренерів-консультантів із числа працівників інституту, працівників різних служб області, волонтерів, партнерів громадських організацій. Кожен із них залучається відповідно до спланованих заходів як інваріант та локальних ситуацій / потреб / запитів як варіативна складова.

Створення «Освітньо-безпекового тренінг-HALL у МОІППО можливе за умови як розвитку відповідної ресурсної й матеріально-технічної бази, так і гнучкої моделі спеціальних тренінгових занять, освітньо-просвітницької діяльності серед суб'єктів освіти:

- внутрішня активність (офлайн-офіс),
- зовнішня співпраця (онлайн-офіс),
- комбінована діяльність (оф-онлайн-офіс).

У роботі зі слухачами курсів можливий один із варіантів набуття безпекових навичок шляхом оволодіння різного типу освітніх програм, курсів, вибіркового модулів або/і сертифікованих заходів. Для батьків, дітей, внутрішньо переміщених осіб можуть бути організовані послуги за одним або/і декількома описаними вище активностями. Зазначені варіанти

передбачають набуття знань і навичок, необхідних для створення та підтримки безпечних умов життєдіяльності як освітян, так і мешканців Миколаївщини. Важливо для кожного учасника співпраці нейтралізувати ті ризики / загрози, що можуть виникнути під час освітнього процесу чи в іншій життєвій ситуації.

Один із напрямів МОІППО – надання консультативно-методичної допомоги працівникам пунктів незламності: проведено семінар і консультації, випущено посібник / буклет «Незламні батьки. Техніки саморегуляції та відновлення». Працівникам пунктів запропоновано низку вправ «Як підтримати себе у складні часи?», «Як підтримувати маленьку дитину у важкі часи?», «Розмальовки допоможуть» (зразки для дітей віком від 7 до 14 років), «Аудіокниги для дітей і дорослих» (перелік можливих ресурсів), «Бібліотерапія: читай художні книги за списком» (список текстів художньої літератури для вибору за вподобаннями), «Розмальовки в укритті: про горду і незламну націю» (набір розмальовок для колективного / групового виконання). Рекомендовано для використання в роботі з відвідувачами «Переможний вісник» – інформаційний ресурс МОІППО з актуальною інформацією за різними напрямками (<https://sites.google.com/moippo.mk.ua/moippo-war>).

Реалізація вище названого передбачає врахування рекомендацій, які подані в посібнику «Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу у фонді захисних споруд цивільного захисту».

2.3. РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо підготовки найпростіших укриттів

Для підготовки найпростіших укриттів необхідно невідкладно:

- прибрати приміщення від сміття;
- винести непотрібні та зайві речі;
- укріпити наявні віконні отвори та закласти їх мішками з піском;
- демонтувати тимчасові перегородки;
- звільнити загальні проходи в підвальному приміщенні;
- укріпити вхідні двері;
- укріпити наявні віконні отвори та закласти їх мішками з піском;
- перевірити електропроводку, освітлення та вимикачі;
- створити запас електролампочок, свічок, ліхтариків;

- облаштувати вентиляційні отвори;
- облаштувати забір води від системи централізованого водопостачання та водовідведення або створити запаси води в ємностях;
- облаштувати окремі приміщення для санвузлів та під'єднати їх до системи каналізації або забезпечити їх виносною тарою для нечистот, що щільно закриваються;
- встановити лавки, тапчани (лежаки);

За можливості забезпечити:

- автономне електропостачання від акумуляторів, дизель- та бензогенераторів тощо;
- місця для приготування їжі, зокрема з використанням електроплиток;
- створити запас продуктів харчування тривалого зберігання (консерви, консервація тощо), а також теплих речей та ковдр, забезпечити їх зберігання у водонепроникних чохлах [1, с. 24].

Важливо керівникам закладів освіти розуміти: єдиного рецепту, єдиної моделі не може бути априорі. Кожен керівник має врахувати цілу низку особливостей, складових, ландшафтних умов, ресурсів матеріальних і людських, щоб вибудувати власну концепцію створення безпекового середовища.

Відповідно до Концепції мати модель реалізації, яка буде конкретизована планом заходів із залученням різних ресурсів.

Використані джерела

1. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу у фонді захисних споруд цивільного захисту / Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2022. – 24 с.

2. Шуляр В. І. Нооосвітній ландшафт Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти : трансформаційні процеси : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. – Видавничий центр «МОІППО», 2022. – 124 с.

ІІІ. СТРАТЕГІЯ РОЗБУДОВИ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА МОІППО

1. Загальні положення

Стратегія розбудови безпечного і здорового середовища в МОІППО розроблена на основі Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020, Концепції безпеки закладів освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р, аналізу сучасного стану освітнього середовища та забезпечення рівних, належних, безпекових умов учасникам освітнього процесу.

Питання щодо безпеки закладу освіти та забезпечення рівних, належних, безпекових умов здобуття освіти є особливо актуальними у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України.

Низький рівень безпеки в закладі й організації безпекового освітнього середовища – це проблема, що потребує розв'язання. Насамперед актуальними стають питання безпечного простору та освітнього середовища для перебування учасників освітнього процесу. Тому надзавдання для всіх і кожного

суб'єкта освітнього процесу – мати безпечне освітнє середовище, а в розрізі управлінської діяльності – забезпечити / організувати / зреалізувати модель безпечного освітнього ландшафту в закладі освіти. Для реалізації таких амбітних планів важливо розуміти, що людський ресурс – найвищий ціннісний капітал. Саме для цього потрібно розробити Стратегію безпекового освітнього ландшафту закладу освіти, чіткі орієнтири планових дій та активностей кожного освітянина.

Стратегія розбудови освітньо-безпекового середовища в МОІППО вибудована на виконання Указу Президента України від 07 грудня 2019 року № 894 «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей» та конкретизує основні напрями реалізації розбудови безпечного і здорового освітнього середовища відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схваленої Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988; Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1018, Національного плану заходів щодо

інфекційних захворювань для досягнення цілей сталого розвитку, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 року № 530; Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020; Концепції безпеки закладів освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту», розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 року № 174-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2023 рік»; наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2023 року № 135 «Деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти»; листа Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2022 року № 1/6594-22 «Про реалізацію проєкту «Класи безпеки»; наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09 липня 2018 року № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», листа Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14 червня 2022 року № 03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти та рекомендацій щодо

організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти; рекомендацій Державної служби якості освіти від 18 серпня 2022 року «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки», листа департаменту освіти і науки Миколаївської обласної військової адміністрації від 17 листопада 2022 року № 2497/03-02/01-01.16 «Про укриття населення у фонді захисних споруд цивільного захисту».

Стратегія розроблена з урахуванням документів Всесвітньої організації охорони здоров'я, зокрема Глобальної стратегії охорони жінок, дітей і підлітків на 2016–2030 роки, складеної на підтримку Цілей сталого розвитку, відповідно до Конвенції ООН про права дитини.

Формування в учнів компетентностей, необхідних для зорового та безпечного життя, сприятиме досягненню глобальних цілей сталого розвитку, проголошених ООН (резолуція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1) і підтриманих Україною (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»).

Стратегія визначає мету, принципи, завдання, алгоритм, підходи у формуванні безпечного і здорового освітнього середовища в МОІППО.

2. Сучасний стан розбудови безпекового і здорового освітнього середовища та проблеми, що потребують вирішення

Постіндустріальне суспільство визначає нові вимоги до професійної діяльності та особистісного розвитку людини, оскільки збільшуються інформаційні потоки, інтегруються види роботи, особистісний та професійний розвиток стає провідним для успішної особистості, компанії чи громади. У таких умовах здебільшого робочий простір має стати гнучким, мобільним, пристосованим до різних видів діяльності та забезпечувати можливість працювати як індивідуально, так і в команді, знаходити однодумців, поширювати ідеї в умовах безпечного освітнього середовища. Особливої актуальності це набуває в умовах подолання суспільних викликів у поствоєнний час.

Під час війни українська освіта зазнала великих змін і пройшла випробування на стійкість. Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти забезпечує науково-методичну професійну підготовку освітян для створення максимально безпечних умов у закладах освіти, упроваджує технології дистанційного навчання в систему підвищення кваліфікації вчителів області, організаційно-методичного супроводу закладів освіти щодо запровадження дистанційного навчання: реалізація

всеукраїнських освітніх проєктів компаній «Intel», «Microsoft», «Інтершкола», міжнародної мережної академії Cisco, регіональних проєктів із розбудови єдиного інформаційного освітнього простору та підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів.

З 2007 року МОІППО організовує курси підвищення кваліфікації вчителів із використанням технологій дистанційного навчання. У 2010 році дистанційне навчання реалізується на базі платформи Moodle. Оновлення платформи здійснено у вересні 2015 року. Викладачами та методистами для слухачів розроблено й розміщено на платформі Moodle дистанційні курси.

У 2020 році у зв'язку з масовим переходом на дистанційне навчання важливим стало проведення онлайн-занять у синхронному режимі та вебінарів з актуальних питань галузі освіти. МОІППО придбано у 2021 році тарифний пакет Zoom «Професійний», що дозволяє одночасно два онлайн-заходи.

Крім Zoom, інститут використовує Google Meet, G Suite for Education (Google Workspace), що є основою інформаційно-освітнього середовища установи. Науково-педагогічні й педагогічні працівники активно застосовують додатки Google у своїй діяльності та навчають роботі з ними вчителів області. Чотири працівники МОІППО є сертифікованими Google-педагогами та проводять навчання не лише для

педагогів області, а й усієї України. Різноманітні форми підвищення кваліфікації щодо використання цифрових технологій у навчальній та управлінській діяльності є найбільш популярними серед освітян області.

МОІППО працює над побудовою моделі безпечного освітнього ландшафту, створенням безпечного освітнього середовища в ньому, дбає насамперед про безпеку педагогів та їхню моральну, фізичну готовність виконувати свою роботу у цій складній ситуації задля формування:

- ✓ безпечних, комфортних та здорових умов навчання в закладах освіти;
- ✓ освітнього середовища, що забезпечує оволодіння учнями компетентностями, необхідними для життя;
- ✓ культури безпечної та здорової поведінки.

Усі матеріали МОІППО та ЮНІСЕФ з питань безпеки для учнів різних вікових груп, батьків, учителів вивчаємо, аналізуємо, розміщуємо поширюємо.

Функціонують сайти інституту, кафедр, лабораторій, телеграм-канали, телеграм-групи для начальників управлінь (відділів) освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників; неофіційні вайбер-групи для слухачів курсів підвищення

кваліфікації. Забезпечується розсилка інформаційних, дидактичних матеріалів електронною поштою.

Навчальні програми курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій слухачів на 2022 рік скориговані, а на 2023 рік – доповнені питаннями з домашньої допомоги, самозахисту, протимінної безпеки тощо.

У межах онлайн-студії «Актуальні питання: запи-туєте-відповідаємо» у форматі консалтингової академії інноваційного розвитку «Поступ регіональної освіти в умовах децентралізації (06 жовтня 2022 року) для начальників управлінь (відділів) освіти області висвітлено такі питання:

- зміст, функції, принципи діяльності психологічної служби в умовах війни та повоєнного відновлення країни;
- організація дистанційного навчання в умовах воєнного часу, проблеми та шляхи їх вирішення.

Створення ноосвітнього ландшафту безпекового середовища в МОІППО – одне з головних завдань сьогодення. Для забезпечення організації освітнього процесу має бути врахована як фізична, так і психологічна безпека. Значущою є і духовна (моральна) безпека.

Філософія ноосвітнього ландшафту в МОІППО узгоджується з нормативними документами

Міністерства освіти і науки України, рекомендаціями відповідних служб і головне – формуванням культури безпечного, комфортного, здорового середовища для всіх суб'єктів освітнього процесу, відвідувачів інституту.

Нооосвітній ландшафт безпекового середовища Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у своїй архітектоніці матиме структуру за напрямками (крім основної місії закладу – професійний розвиток педагогів закладів освіти області та підвищення їх кваліфікації)»:

- Офіс підтримки освіти дорослих і дітей.
- Освітньо-безпековий тренінг-HALL.
- Центр цифрової освіти та медіакультури.
- Центр інклюзивної освіти.
- Центр мистецько-краєзнавчої співпраці.

У відповідності до вище зазначеного нами розроблено алгоритм створення освітньо-безпекового середовища.

АЛГОРИТМ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

1. Розроблення освітніх програм або/і внесення змін.

2. Урахування категорій педпрацівників для проходження навчання за пріоритетністю:

- 1) керівник ЗО;
- 2) відповідальні за безпеку в ЗО;
- 3) медичні працівники;
- 4) психологи;
- 5) учителі фізичної культури;
- 6) учителі захисту України;
- 7) учителі біології;
- 8) учителі основ здоров'я;
- 9) учителі трудового навчання;
- 10) інші учителі-предметники;
- 11) працівники ІРЦ.

3. Підготовка положень до визначених осередків.

4. Розроблення ескізів оформлення осередків:

5. До структури «Освітньо-безпековий тренінг-НАЛЛ» належатимуть такі тренінгові локації:

- 1) кабінет безпеки;
- 2) кабінет домедичної підготовки;
- 3) осередок бібліотерапевтичних зустрічей;
- 4) осередок психологічної релаксації;
- 5) кабінет мистецької терапії;
- 6) фітотерапевтичний осередок;
- 7) осередок психологічної підтримки;
- 8) осередок інфомедійної безпеки;
- 9) кабінет технологічної терапії тощо.

6. Вивчення практик створення безпекових середовищ в Україні та врахування в роботі.

7. Вивчення досвіду кабінетів безпеки Миколаївщини та використання в практичній діяльності.

8. Внесення пропозицій тематики відеороликів та розроблення сценаріїв сюжетів відповідно тематики.

9. Створення та популяризація відеороликів за визначеними напрямками.

10. Розроблення / проведення тренінгових занять для працівників Інституту або/і занять із техніки безпеки.

Безпекове освітнє середовища в інституті заплановано створити як частину офісу підтримки освіти дорослих і дітей. Це об'єднувальний структурний підрозділ, який очолюватиме відповідальна особа за безпеку в закладі освіти.

Структура освітнього середовища «Офіс підтримки освіти дорослих і дітей» у МОППО складається з трьох частин:

- «онлайн-офіс» – локація віртуальних зустрічей та інших заходів;
- «офлайн-офіс» – локація коворкінгу, співпраці наживо за робочими локаціями-майстернями, заходи у змішаному й очному форматах;

- «проект-офіс» – локація для організації роботи працівників освітнього офісу.

У структурі важливим є освітньо-безпекове середовище, що розраховано на:

- учасників освітнього процесу;
- внутрішньо переміщених батьків і дітей;
- батьків і дітей з особливими освітніми потребами;
- мешканців мікрорайону, які потребують освітньо-навчальної, психологічної та домедичної допомоги / підтримки;
- людей поважного віку 60+.

Освітньо-безпековий тренінг-HALL як частина офісу враховує архітектурну доступність розташування інституту взагалі та напівпідвальних приміщень зокрема.

Приміщення напівпідвальної частини МОППО використовуватимуться як за професійним призначенням, так і з метою укриття та проведення на їх базі освітньо-безпекових заходів, тренінгових дій, майстер-класів, мінізанять тощо.

До структури «Освітньо-безпековий тренінг-HALL» належатимуть такі тренінгові локації:

- 1) кабінет безпеки;
- 2) кабінет домедичної підготовки;
- 3) осередок бібліотерапевтичних зустрічей;

- 4) осередок психологічної релаксації;
- 5) кабінет мистецької терапії;
- 6) фітотерапевтичний осередок;
- 7) осередок психологічної підтримки;
- 8) осередок медіаінформаційної безпеки;
- 9) кабінет технологічної терапії тощо.

Кожна структурна локація обладнується відповідними ресурсами. Під час тривоги чи тренінгових занять працівники, здобувачі освіти, відвідувачі установи зможуть пройти за своїм вибором до тої або іншої локації, затриматися, поспілкуватися, проконсультуватися, набути необхідних навичок і розвинути вже набуті.

За кожною локацією закріплено тренерів-консультантів із числа працівників інституту, різних служб області, волонтерів, партнерів, громадських організацій.

Створення структури «Освітньо-безпековий тренінг-HALL» у МОППО здійснюватиметься за умови як розвитку відповідної ресурсної й матеріально-технічної бази, так і гнучкої моделі спеціальних тренінгових занять, освітньо-просвітницької діяльності серед суб'єктів освіти:

- ✓ внутрішня активність (офлайн-офіс);
- ✓ зовнішня співпраця (онлайн-офіс);
- ✓ комбінована діяльність (оф-онлайн-офіс).

У роботі зі слухачами курсів планується застосувати один із варіантів набуття безпекових навичок через оволодіння різного типу освітніх програм, курсів, вибіркового модулю або/і сертифікованих заходів. Для батьків, дітей, внутрішньо переміщених осіб можуть бути організовані послуги за одним або/і декількома описаними вище активностями. Зазначені варіанти передбачають набуття знань і навичок, необхідних для створення та підтримки безпечних умов життєдіяльності як освітян, так і мешканців Миколаївщини. Важливо для кожного учасника співпраці нейтралізувати ті ризики/загрози, що можуть виникнути під час освітнього процесу чи в іншій ситуації.

Один з напрямів роботи МОІППО – надання консультативно-методичної допомоги працівникам пунктів незламності. Зокрема, проведено семінар, консультації, видано посібник/буклет «Незламні батьки. Техніки саморегуляції та відновлення», запропоновано низку вправ: «Як підтримати себе у складні часи?», «Як підтримувати маленьку дитину у важкі часи?», «Розмальовки допоможуть» (зразки для дітей віком від 7 до 14 років), «Аудіокниги для дітей і дорослих» (перелік можливих ресурсів), «Бібліотерапія: читай художні книги за списком» (список текстів художньої літератури для вибору за вподобанням), «Розмальовки в укритті: про горду і незламну

націю» (набір розмальовок для колективного/групового виконання) тощо.

Освіта на основі набуття життєвих навичок – ефективна педагогічна технологія, спрямована на формування здорової та просоціальної особистості. Вона гармонійно поєднує функції виховання (утворення ідентичності, цінностей, переконань) і розвитку соціально-психологічних компетентностей учнів (їхніх знань, умінь, навичок), що сприяє утворенню своєрідного «поведінкового імунітету» до ризикованої поведінки, навчає моделювати кризові ситуації, надавати першу домедичну допомогу постраждалому.

З цією метою в інституті створюється освітньо-тренінгове середовище «Кабінет безпеки», де дорослі і діти можуть набути навичок з домедичної допомоги постраждалій людині в різних ситуаціях.

Реалізації проєкту здійснюватиметься через такі види діяльності:

- придбання обладнання для облаштування кабінетів безпеки та домедичної підготовки;
- створення тематичних стендів, розроблення дидактичних матеріалів;
- проведення тренінгів з педагогами області, внутрішньо переміщеними особами, дітьми щодо питань здоров'язбереження;

- проведення тренінгів (навчання педагогів, батьків і дітей тренінговим активностям, що сприятимуть формуванню психосоціальних компетентностей / навичок);
- планування та проведення тижнів здоров'я для дорослих і дітей.

3. Мета, принципи та основні завдання стратегії

Метою Стратегії розбудови освітньо-безпекового середовища в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти є створення безпечних, комфортних, здорових умов для учасників освітнього процесу, освітнього середовища, що забезпечує оволодіння компетентностями, необхідними для життя, формування культури безпечної та здорової поведінки.

Стратегія створення безпечного ноосвітнього ландшафту (ноологічної, ноосферної, екологічної) вибудовує низку **принципів**:

- домінування людського ресурсу як найвищої цінності (мінімізація небезпек і ризиків, набуття безпекових навичок), розуміння і прийняття можливих безпекових моделей кожним/кожною в закладі освіти незалежно від статті з дотриманням гендерної рівності);

- урахування регіональності ландшафту взагалі та закладу освіти зокрема (організація освітнього процесу згідно з розміщенням закладу освіти та його архітектурною доступністю для безпекових заходів);
- комплексність дій і заходів в інституті (урахування небезпек / ризиків / умов для безпечної організації освітнього процесу та збереження життя людей під час тривоги, надзвичайних ситуацій тощо);
- ноосферно-синергетичний підхід в організації освітнього процесу (упорядкування безпекових локацій / середовищ / територій, які б ураховували ризики / небезпеки за чітко вибудованою логікою проведення освітньо-безпекових заходів);
- принцип мінімаксу співпраці відповідальних осіб та учасників освітнього процесу (конструювання освітньо-просвітницьких ситуацій для максимального ефекту безпеки за наявності мінімуму ресурсного забезпечення і відповідних локацій (середовищ));
- максимальна ефективність управлінської моделі закладу освіти (створення розумно вибудованої стратегії освітнього процесу в поєднанні з проведенням освітньо-безпекових заходів, що спрямовані на дотримання безпеки учасників освітнього процесу й відвідувачів).

На виконання Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в Новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/200, діяльність МОІППО спрямована на досягнення **стратегічних цілей щодо:**

- забезпечення здоров'язбережувальної складової освіти;
- ефективного психологічного супроводу освітнього процесу;
- безпечності, доступності та інклюзивності освітнього середовища;
- міжсекторальної взаємодії та залучення соціальних інституцій;
- комплексності розвитку фізичної культури та посилення рухової активності;
- належного медичного обслуговування слухачів і працівників закладу.

Для реалізації стратегічних цілей необхідно виконати такі **завдання:**

- створення сучасного, безпечного, комфортного та інклюзивного освітнього середовища, яке сприятиме збереженню, зміцненню здоров'я, захисту від небезпек;
- забезпечення відповідності змісту повної загальної середньої освіти та методик навчання

сучасним потребам дитини у збереженні, зміцненні здоров'я, захисті від небезпек;

- створення для учасників освітнього процесу можливості користуватися сучасною матеріально-технічною базою із забезпечення здоров'язбережувального компонента навчання, безпечних та нешкідливих умов;
- забезпечення готовності педагогічних працівників до надання якісних освітніх послуг у процесі реалізації соціального та здоров'язбережувального компонентів навчання, формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, психологічного супроводу учасників освітнього процесу, запобігання під час навчання проявам насильства, булінгу та мобінгу (цькування), порушенням прав дитини, зокрема використання інтернету;
- здійснення моніторингу процесів реалізації соціального і здоров'язбережувального компонентів навчання, забезпечення рухової активності учнів під час освітнього процесу, здорового харчування в закладі освіти, запобігання насильству, булінгу, мобінгу (цькуванню);
- інформування учасників освітнього процесу з питань вакцинації, профілактики інфекційних захворювань, попередження поширення

серед дітей та підлітків звичок, небезпечних для їх фізичного та/або психічного здоров'я;

- упровадження в закладах освіти міжнародних програм із протидії проявам насильства, булінгу, мобінгу (цькування) і їх попередження;
- удосконалення механізму психологічного супроводу та підтримки в закладах освіти, запровадження дієвого механізму взаємодії закладів освіти, охорони здоров'я для охорони психічного здоров'я учасників освітнього процесу;
- створення умов для активної участі громадськості у проведенні заходів з навчання учасників освітнього процесу навичкам здорового та безпечного способу життя, запобігання насильству, булінгу та мобінгу (цькуванню);
- проведення ефективних інформаційних компаній для учасників освітнього процесу, спрямованих на популяризацію здорового та безпечного способу життя (вакцинація, профілактика інфекційних захворювань, протидія поширенню серед дітей і підлітків звичок, небезпечних для їх фізичного або психічного здоров'я).

4. Очікувані результати реалізації стратегії

Очікувані результати реалізації Стратегії розбудови освітньо-безпекового середовища в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти:

- створення сучасного розвивального, безпечного, комфортного, інклюзивного освітнього середовища, забезпечення впровадження заходів, спрямованих на формування гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, соціально-психологічне навчання, протидію насильству;
- збереження та зміцнення здоров'я, захист від небезпек;
- орієнтація навчально-освітніх програм на реалізацію здоров'язбережувального компонента навчання;
- відповідність закладу критеріям санітарного та епідеміологічного благополуччя; сучасна матеріально-технічна база для організації освітнього процесу;
- попередження, протидія, запобігання будь-яким проявам насильства;
- надання педагогічними працівниками навчально-методичної лабораторії практичної психології та соціальної роботи ефективних послуг учасникам освітнього процесу;

- відповідність моделі освітньо-безпекового середовища МОІППО структурі й архітектоніці вибудованих тренінгових дій у локаціях: кабінет безпеки, осередки (домедичної допомоги, психологічної релаксації, бібліотерапевтичних зустрічей, мистецької терапії, інфомедійної безпеки).

З метою реалізації зазначеного оптимізовано зусилля всіх служб й організацій для створення матеріально-технічної бази, необхідних ресурсів і засобів; розроблено програми та методичні рекомендації щодо набуття безпекових навичок і компетентностей для різних категорій здобувачів освіти й громадян.

5. Реалізація, моніторинг й оцінка виконання стратегії

Реалізація Стратегії розбудови освітньо-безпекового середовища в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти здійснюватиметься протягом 2023–2025 років.

На підставі визначених стратегічних цілей та завдань МОІППО пропонуємо затвердити План

заходів на 2023–2025 роки з реалізації впровадження освітньо-безпекового середовища закладу (додаток 1).

Стратегія забезпечує його виконання на засадах відкритості, прозорості, передбачає щорічне звітування на нарадах, засіданнях вченої ради щодо реалізації запланованого та внесення змін, доповнень.

Реалізація Стратегії забезпечується в межах компетенції спільними зусиллями державних органів, органів місцевого самоврядування.

6. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії розбудови освітньо-безпекового середовища в МОІППО

Фінансове забезпечення створення освітньо-безпекового середовища здійснюватиметься з використанням бюджетних та позабюджетних коштів, а також коштів громадських організацій, фондів, спонсорів.

Фінансова політика МОІППО взагалі та з розбудови освітньо-безпекового середовища зокрема передбачає участь у проєктах, грантових програмах

відповідно до Меморандуму про співпрацю із фондом «Освітніх ініціатив» на 2023–2024 роки. Розроблено проєктно-кошторисну документацію для створення Офісу (ХАБУ) підтримки освіти дорослих і дітей, зокрема безпекових осередків:

- кабінету безпеки;
- осередку домедичної підготовки;
- осередку бібліотерапевтичних зустрічей;
- осередку психологічної релаксації;
- осередку мистецької терапії;
- осередку інфомедійної безпеки;
- осередку фітотерапевтичної терапії;
- осередку технологічної терапії.

Проєктно-кошторисна документація розроблена в рамках проєкту створення «Офісу підтримки освіти дорослих і дітей» із Фондом освітніх ініціатив.

IV. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГУЛЯТИВИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО- БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Регулятивами створення освітньо-безпекового ландшафту закладу освіти взагалі та освітнього середовища / осередків / кабінетів є низка нормативних документів та рекомендацій міністерств / органів управління різних відомств.

Набір цих документів прописано нами в Стратегії освітньо-безпекового середовища МОІППО. Поряд із цим кожен заклад освіти має розробити стратегію / концепцію / положення відповідно до моделі та архітектоніки безпекового середовища закладу освіти.

Важливо розуміти, що в кожного набір буде свій. Для прикладу подаємо одне із положень, яке розроблялося працівниками МОІППО. Далі нами будуть подані варіанти пропозицій / набір активностей / заходів, які зреалізуюватимуться в закладі освіти за активної участі кожного / кожної.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КАБІНЕТ БЕЗПЕКИ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення поширюється на Кабінет безпеки Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (далі – МОІППО).

Положення визначає основні завдання, порядок створення й організації роботи Кабінету безпеки МОІППО, установлює загальні вимоги до його оснащення та змісту роботи.

1.2. Положення розроблено з урахуванням Методичних рекомендацій щодо змісту навчальної матеріально-технічної бази класів безпеки для проведення занять з дітьми та їх методичного забезпечення Навчально-методичного Центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Миколаївської області.

1.3. Кабінет безпеки МОІППО – це навчальне приміщення, яке є навчальним та навчально-методичним осередком пропагування знань з питань безпеки, діям у надзвичайних ситуаціях, домедичної допомоги тощо серед слухачів курсів підвищення кваліфікації.

1.4. Кабінет безпеки створюється в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти за наказом директора.

Кабінет безпеки може використовуватися як приміщення для навчання та перевірки знань з безпеки працівників закладів освіти Миколаївської області та інших регіонів України з метою підвищення якості освітнього процесу з питань захисту життя, формування культури безпеки і норм поведінки у надзвичайних ситуаціях.

Кабінет безпеки МОІППО може використовуватися для методичної допомоги керівникам закладів освіти в організації та проведенні у закладах освіти Тижнів безпеки, Днів цивільного захисту та інших заходів.

Кабінет безпеки МОІППО є пунктом інформаційно-просвітницької роботи та пропаганди знань серед населення з питань захисту і дій у надзвичайних ситуаціях.

1.5. Діяльність Кабінету безпеки МОІППО як навчального приміщення здійснюється згідно із Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону праці», Постановою Кабінету міністрів України від 26.06.2013 № 444 «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», іншими чинними нормативно-правовими актами в галузі освіти, охорони праці, рішеннями Уряду, наказами та рекомендаціями центральних органів влади тощо, з урахуванням Листа МОН України від 17.06.2022 № 1/6594-22 «Про реалізацію проєкту «Класи безпеки»,

статутними завданнями та повноваженнями Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

2. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ РОБОТИ КАБІNETУ БЕЗПЕКИ МОППО

2.1. Основними завданнями Кабінету безпеки МОППО є підвищення кваліфікації працівників закладів освіти щодо організації та створення безпечних умов перебування у закладах освіти, формування в учнів здоров'язберезувальних компетентностей, знань правил пожежної безпеки, мінної безпеки та цивільного захисту, алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, надання домедичної підготовки, тощо.

2.2. Організація роботи Кабінету безпеки МОППО повинна забезпечувати реалізацію педагогічної мети його створення, а саме: сприяти формуванню знань та навичок серед здобувачів освіти щодо дій у надзвичайних ситуаціях, популяризації знань у сфері цивільного захисту, надання домедичної допомоги, правил пожежної безпеки, тощо.

Напрями використання Кабінету безпеки визначаються проведенням курсів підвищення кваліфікації працівників закладів освіти, проведенням тренінгів, семінарів, тематичних зустрічей, тренувань, у

будь-яких формах, передбачених навчальними програмами та статутними завданнями МОІППО.

3. ОБЛАДНАННЯ КАБІНЕТУ БЕЗПЕКИ МОІППО

3.1. У приміщенні Кабінету безпеки МОІППО встановлюються навчальні столи та стільці, розміщується аудиторна дошка та/або мультимедійний проектор з екраном.

У секційних шафах Кабінету безпеки МОІППО демонструються прилади, муляжі, макети аварійно-рятувальної техніки, інших моделей техніки та обладнання.

Для розташування експозицій можуть використовуватися змінні стенди, що розміщуються на стінах.

Склад комп'ютерного обладнання для комплектування Кабінету безпеки МОІППО повинен відповідати чинним законодавчим актам та стандартам.

Електротехнічне обладнання Кабінету безпеки МОІППО повинно відповідати вимогам електробезпеки.

У Кабінеті безпеки МОІППО обладнується робоче місце викладача, що представляє собою стіл з розміщеним на ньому персональним комп'ютером з доступом до мережі Інтернет та WEB-камерою.

Для оформлення стін Кабінету безпеки МОІППО передбачається створення експозицій змінного та постійного характеру.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КАБІНЕТУ БЕЗПЕКИ МОІППО

4.1. Організація роботи Кабінету безпеки Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти наказом директора покладається на спеціально призначену відповідальну особу із числа працівників МОІППО.

4.2. Робота Кабінету безпеки МОІППО здійснюється відповідно до плану роботи Кабінету безпеки.

4.3. Зміни до Положення про Кабінет безпеки МОІППО, організація його роботи, припинення його діяльності здійснюється відповідно до наказу директора МОІППО.

4.4. Директор МОІППО є відповідальним за створення, наявність обладнання Кабінету безпеки МОІППО, проведення контролю за його роботою.

4.5. Особа, відповідальна за організацією роботи Кабінету безпеки МОІППО:

- розробляє План роботи Кабінету безпеки МОІППО на навчальний рік, який затверджується наказом директора Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

- сприяє забезпеченню високої ефективності навчально-методичної діяльності Кабінету безпеки МОІППО; упровадженню та ефективному використанню в його роботі навчально-наочних, довідково-інформаційних матеріалів; запрошенню спеціалістів з безпеки та поведінки у надзвичайних ситуаціях, з надання домедичної допомоги; сучасних технічних засобів навчання; контролю знань слухачів курсів підвищення кваліфікації тощо;
- готує проекти наказів (розпоряджень) і пропозиції щодо вдосконалення форм і методів роботи та оснащення Кабінету безпеки МОІППО;
- забезпечує справний стан обладнання Кабінету безпеки МОІППО.

Набір положень може бути різноманітним. Головне, щоб вони узгоджувалися зі стратегією, моделлю організації безпекового середовища та архітектонікою / структурою ландшафту в закладі освіти. Внутрішні документи обговорюються і схвалюються членами вченої / педагогічної / методичної рад. На основі рішення відповідних рад керівник закладу видає наказ із додатком – заходи реалізації.

V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Схвалена стратегія, модель і структура освітньо-безпекового ландшафту МОІППО узгоджується із низкою активностей / заходів / партнерською співпрацею.

Важливо організувати колектив на вироблення програми активностей. Саме вони з урахуванням своїх функціональних обов'язків, напрямів діяльності, специфіки навчальних предметів / курсів орієнтуються, які теми / проблеми / напрями узгоджуються із формуванням безпекової компетентності суб'єктів освіти.

Нами апробувалися різні варіанти. Подаємо для орієнтування два варіанти. Обирати вам, зважаючи на тип закладу освіти, склад і рівень учасників освітнього процесу, ландшафтне розташування закладу тощо.

<i>Перший варіант</i>				
Пропозиції до плану заходів щодо створення освітньо-безпекового середовища в Николаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти				
Відпові-да-льна особа	Форма активності: семінар/тренінг/ лекція/модуль/ зустріч / додаткові пропозиції	Тема активностей / заходу / співпраці	Категорія слухачів	Рік/місяць
Клименюк Н.В.	Діяльнісно Орієнтований вибірковий модуль (кейс)	Формування соціального досвіду в дитини як ресурсу безпеки в умовах сучасних соціальних викликів	Слухачі модуля	Постійно протягом року
Клименюк Н.В.	Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс)	Формування громадянських компетентностей в учнів як профілактика шкільного булінгу. <i>Включення до структури модуля висвітлення питань пов'язаних із кіберзлочинністю, навчанням дітей безпечного поводження в Інтернеті</i>	Слухачі модуля	Постійно протягом року

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Клименюк Н.В.	Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс)	Ситуативне виховання: методика підготовки кейсів як засіб формування соціальної компетентності учнів Нової української школи <i>Підбір та створення кейсів пов'язаних із безпечною життєдіяльністю в т.ч. під час військових дій та в післявоєнний період</i>	Слухачі модуля	Постійно протягом року
Клименюк Н.В.	Інтерактивна лекція (презентація, медіа файли)	Форми позакласної виховної роботи з розвитку особистості: сучасні підходи до формування навичок безпечної поведінки в соціумі	Слухачі модуля	3 2023 року
Клименюк Н.В.	Інтерактивна лекція (презентація, медіа файли)	Напрями профілактичної роботи в практичній психології щодо соціально-небезпечних явищ	Слухачі модуля	3 2023 року

Клименюк Н.В.	Інтерактивна лекція (презентація, медіа файли)	Фактори ризику та способи їх уникнення, методи аналізу та оцінки можливих ризиків будь-яких проявів насильства, булінгу в закладах освіти	Слухачі модуля	3 2023 року
Клименюк Н.В.	Інтерактивна лекція (презентація, медіа файли)	Форми позакласної виховної роботи з розвитку особистості: сучасні підходи до формування навичок безпечної поведінки в соціумі	Слухачі модуля	3 2023 року
Клименюк Н.В. Хозраткулова І.А. Литвиненко О.М.	Сертифікований захід. Пролонгований семінар-практикум	«Професійний саморозвиток молодого педагога. Практики формування компетентностей XXI століття «Life skills» у дітей та дорослих». <i>Формування життєвих навичок безпечної поведінки в соціумі</i> <i>Розвиток стресостійкості молодих спеціалістів</i> <i>Формування здоров'язберезувальної компетентності</i>	Молоді педагоги Миколаївської області	3 2024 року

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

<p>Клименюк Н.В. Хозраткулова І.А.</p>	<p>Сайт «Виховна робота та позашкільна освіта Миколаївщини»</p>	<p>Наповнення сторінок сайту «Безпечне освітнє середовище», «Булінг цькування», «Превентивне виховання» корисною методичною, нормативною інформацією</p>	<p>Педагоги, користувачі Інтернету</p>	<p>Постійно з 2023 року</p>
<p>Клименюк Н.В. Хозраткулова І.А. Литвиненко О.М. Мілейко О.О.</p>	<p>Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція</p>	<p>«Психолого-андрагогічний супровід педагога в умовах післявоєнного відновлення освітнього середовища». 1. <i>Тематичні напрями конференції: «Створення безпечного освітнього середовища як нагальна потреба післявоєнного відновлення»;</i> 2. <i>«Психологічна підтримка учасників освітнього процесу у кризові періоди життя»</i></p>	<p>Учасники конференції</p>	<p>Жовтень 2023 р.</p>

Хозраткулова І.А.	Діяльнісно орієнтований вибі- рковий модуль (кейс)	Формування стресостійкості осо-бистості методом арттерапії. <i>Включення до структури модуля питань пов'язаних зі збереженням пси- хічного здоров'я учасників освітнього процесу</i>	Слухачі модуля	Листо- пад, грудень 2023
Хозраткулова І.А.	Діяльнісно Орієнтований вибірковий модуль (кейс)	Психологія конфлікту. Медіація як стратегія подолання конфліктів у шкі- льному середовищі. <i>Включення до структури модуля питань пов'язаних зі збереженням психічного здоров'я учасників освітнього процесу</i>	Слухачі модуля	Травень, червень 2023
Литвиненко О.М	Діяльнісно орієнтований вибі- рковий модуль (кейс)	Нова українська школа: простір здо- ров'я (одна із складових - створення безпечного освітнього середовища в за- кладах освіти різних типів)	Слухачі модуля	Травень, грудень 2023

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Литвиненко О.М	Інтерактивна лекція	Технології й методики формування культури здорового та безпечного способів життя учнів / учениць на засадах Концепції «Безпечна і дружня до дитини школа»	Слухачі КПК	Червень, листопад 2023
Литвиненко О.М	Інтерактивна лекція	Технології й методики організації активного та безпечного дозвілля учнів (у закладах різного типу із використанням варіантів безпекових моделей)	Слухачі КПК	Червень, листопад 2023
Мілейко О. О.	Інтерактивна лекція (презентація, відеоролики)	До теми «Стан та проблеми гендерної рівності в Україні» додати підтему «Жінки та гендерна рівність в секторі безпеки та оборони» з метою формування гендерно чутливого освітнього простору в закладах освіти	Слухачі КПК	Під час занять на КПК

Мілейко О. О.	Діяльнісно орієнтований вибірко-вий модуль (кейс)	Доповнення до структури компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного модуля «Формування іміджу закладу освіти на засадах організаційної культури» розділ «Шляхи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у закладах освіти»	Слухачі модуля	Березень квітень 2023
Кулешова О. А.	Діяльнісно орієнтований вибірко-вий модуль (кейс)	«Моделювання системи моніторингу якості освіти як складової внутрішньої системи забезпечення якості освіти» (<i>доповнено компонентом «Нові виміри безпеки»</i>)	Слухачі модуля	Лютий, вересень 2023
Слюсар О.І.	Тренінг	«Формування персональної та сімейної фінансової стійкості – як наскрізна лінія Рамки фінансових компетентностей» <i>Компонент: Захист коштів в банках в умовах воєнного стану. Порядок дій, якщо банк став неплатоспроможним під час війни</i>	Учасники тренінгу	Квітень 2023

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Слюсар О.І.	Тренінг	«Формування персональної та сімейної фінансової стійкості – як наскрізна лінія Рамки фінансових компетентностей» <i>Компонент: Формування фінансової поведінки безпеки. Комплексний підхід до формування ФПБ в надзвичайних та стабільних умовах</i>	Учасники тренінгу	Квітень 2023
Додаткові пропозиції				
Клименюк Н. В.	Запропонувати кафедрам і лабораторіям інституту зібрати відео з тематики безпеки з метою трансляції цих відео на плазмах в коридорах інституту.			
Клименюк Н. В.	<p>Формат роботи 50/50 може спричинити певний колапс, адже ми не маємо досвіду роботи офлайн в умовах повітряних тривог. В умовах карантину ми вже працювали за змішаною формою, коли доводилось проводити заняття в інституті, а потім швидко їхати додому, щоб провести заняття онлайн (в інституті не вистачало аудиторій), але тоді не було війни.</p> <p>Сьогодні ж наші викладачі можуть опинитися в ситуації, коли після проведення занять офлайн, саме під час тривог змушені будуть поспішати додому на онлайн-заняття, замість того, щоб перебувати в укритті.</p> <p>Пропозиція: Можливо, у вересні доречно розпочати працювати офлайн у форматі 30/70, або навіть 20/80, з метою апробації, вдосконалення такого формату, поступово збільшуючи кількість слухачів в інституті.</p>			
<i>Далі: другий варіант активностей</i>				

План заходів на 2023–2025 роки з реалізації впровадження освітньо-безпекового середовища в МОІППО					
№ з/п	Завдання	Комплексні заходи	Терміни виконання	Очікуваний результат	Відповідальні виконавці
1.	Створення офісу підтримки «Освіта дорослих і дітей»				
1.1	Вивчення практик створення безпекових середовищ в Україні та врахування їх у роботі	Вивчення чинних нормативних документів щодо облаштування безпекового середовища	Протягом 2023 року	Знання, уміння зі створення безпекового середовища	Науково-педагогічні та педагогічні працівники МОІППО
		Ознайомлення з безпековим середовищем Кропивницького ОІППО	Травень 2023 року	Набуті знання, уміння зі створення безпекового середовища	Шуляр В. І., Джумська Л. В.
		Ознайомлення з практиками забезпечення безпеки дітей з ООП: національний та міжнародний досвід	Протягом означеного періоду	Знань і практики для подальшої організації підготовки педагогів щодо	Пінюгіна К. О., Калинська Ю. М.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

				створення без- пекових умов навчання та розвитку дітей з ООП	
		Надання рекомендацій зі створення безпекового освіт- нього середовища в початко- вих класах (сайт «Початкова освіта Миколаївщини»)	Упро- довж 2023 року	Набір правил, рутин щодо без- пеки та психо- соціальної підт- римки учнів	Смола О. М., Рибачук О. А.
		Продовження наповнення рубрики «Безпечне освітнє се- редовище» рекомендаціями щодо створення безпечного освітнього середовища в ЗДО (сайт «Дошкільна освіта Миколаївщини»)	Упро- довж 2023– 2024 років	Рекомендації щодо створення сприятливого та безпечного середовища в ЗДО	Малан- чук О. В., Лебідь Г. С.

1.2	Підготовка положень про осередки відповідно до переліку	Кабінет безпеки	Січень 2023 року	Нормативно-правове регулятиви для, створення / підтримки безпечного освітнього середовища	Лутіс М. Б., Джумська Л. В.
		Осередок домедичної підготовки	Протягом 2024 року	Правила функціонування осередку, основних напрямів діяльності	Ліскович О. В., Кравченко А. М.
		Осередок бібліотерапевтичних зустрічей	Протягом 2024 року	Створення умов для бібліотерапевтичного читання	Підкопай О. А., Гич Г. М.
		Осередок психологічної релаксації	Протягом 2024 року	Створення умов для зняття психоемоційного навантаження	Пінюгіна К. О., Сливінська Т. О.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		Осередок мистецької терапії	Протягом 2024 року	Створення умов для релаксу	Крик Д. О., Степанюк Н. К.
		Осередок інфомедійної безпеки	Протягом 2024 року	Створення умов для розвитку інфомедійної грамотності	Запорожченко М. В.
		Осередок фітотерапевтичний	Протягом 2024 року	Створення умов для зняття психоемоційного навантаження	Мироненко І. В., Сливінська Т. О.
1.3	Розроблення ескізів оформлення локацій	Подання пропозицій до оформлення локацій з використанням елементів таврійського розпису	Листопад – грудень 2023 року	Пропозиції / ескізи / зразки реалізація проекту з таврійського розпису	Степанюк Н. К., Крик Д. О.
		Підготовка ескізів оформлення кабінетів домедичної підготовки, мистецько-технологічної терапії, технічних рисунків меблів	Квітень – серпень 2023 року	Ескізи оформлення кабінетів, зразки меблів	Ліскович О. В., Кравченко А. М., Бугайова Л. В.

		Підготовка ескізів плакатів для кабінетів домедичної підготовки, мистецько-технологічної терапії	Травень – вересень 2023 року	Ескізи оформлення та змістове наповнення кабінетів	Кравченко А. М., Бугайова Л. В.
		Підготовка ескізів плакатів з питань історичної пам'яті та ідентичності	Червень – вересень 2023 року	Ескізи та зразки змістового наповнення кабінету	Ніколаєв І. Є., Гладун В. В.
1.4	Підготовка пропозицій / за- мовлення до виготовлення / придбання научних засобів локації	Підготовка переліку комп'ютерного та дидактичного обладнання для облаштування локації (за умови фінансування)	Червень 2023 року	Перелік необхідного обладнання для кабінету	Пінюгіна К. О., Бавольська О. В., Клочкова А. В.
		Підготовка переліку необхідного обладнання кабінету домедичної підготовки	Квітень 2023 року	Перелік необхідного обладнання для кабінету	Ліскович О. В., Кравченко А. М.
		Підготовка переліку необхідного обладнання кабінету мистецько-технологічної терапії	Квітень 2023 року	Перелік необхідного обладнання для кабінету	Ліскович О. В., Бугайова Л. В.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

	Підготовка переліку необхідного обладнання фітотерапевтичного осередку	Квітень – серпень 2023 року	Перелік необхідного обладнання для кабінету	Ліскович О. В., Мироненко І. В.
	Підготовка переліку настільних ігор з історичної пам'яті для облаштування локації	Червень 2023 року	Перелік необхідного обладнання для кабінету	Ніколаєв І. Є., Гладун В. В., Іртицева О. А.
	Підготовка ескізів огорожі головного корпусу	Перше півріччя 2023 року	Перелік придбань, ескіз	Співак С. М.
	Підготовка проектно-кошторисної документації до становлення відеоспостереження головного корпусу і корпусу № 2	Перше півріччя 2023 року	Перелік придбань, ескіз	Співак С. М.
	Облаштування пандусу для головного корпусу	Перше півріччя 2023 року	Перелік придбань, ескіз	Співак С. М.

		Підготовка проектно-кошторисної документації капітального ремонту туалетів	Перше півріччя 2023 року	Перелік придбань, ескіз	Співак С. М.
		Перелік матеріалів для ремонту приміщень (осередків) сховища	Перше півріччя 2023 року	Перелік придбань, ескіз	Співак С. М.
		Придбання генераторів	До 01 вересня 2023 Року	Генератори для головного корпусу і корпусу № 2	Співак С. М.
		Поновлення тривожної кнопки	До 01 вересня 2023 Року	Договір про послугу охоронної фірми	Співак С. М.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

1.5	Вивчення досвіду кабінетів безпеки Миколаївщини та використання його в практичній діяльності	Вивчення досвіду роботи кабінетів безпеки Миколаївської гімназії № 25 Миколаївської міської ради, Комунального закладу «Миколаївський спортивний ліцей» Миколаївської обласної ради	Квітень – грудень 2023 року	Відеоролик «Кабінети безпеки закладів загальної середньої освіти» з метою поширення та впровадження досвіду роботи Миколаївської гімназії № 25 Миколаївської міської ради, Комунального закладу «Миколаївський спортивний ліцей» Миколаївської обласної ради	Козирєва Л. Л., Гіль С. В.
------------	---	--	-----------------------------	--	-------------------------------

		Вивчення досвіду роботи кабінетів безпеки Миколаївської гімназії № 32 імені Кривоносова С. С. Миколаївської міської ради, Миколаївської гімназії № 25 Миколаївської міської ради	Вересень – грудень 2023 року	Відеоролик з метою поширення та впровадження досвіду роботи закладів освіти щодо оформлення кабінетів безпеки	Вітковська О. Д., Череповська Г. О.
2.	Створення структури «Освітньо-безпековий тренінг-HALL» (підготовка педагогів для проходження навчання за напрямками)				
2.1	Розроблення освітніх програм або/і внесення змін	Розроблення і викладання модулів, окремих занять із бібліотерапевтичного читання	Протягом означеного періоду	Модулі та рівень підвищення компетентності вчителів щодо психологічної безпеки	Гладишев В. В.
		Підготовка програми компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного модуля	Березень 2023 року	Програма компетентнісно та діяльнісно орієнтованого	Кравченко А. М.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		«Правила й алгоритми надання домедичної допомоги»		варіативного модуля «Правила й алгоритми надання домедичної допомоги»	
		Підготовка програми Школи професійного зростання «Безпечна та дружня до дитини школа»	Березень – квітень 2023 року	Усвідомлене ставлення до безпечної поведінки в умовах війни та післявоєнний період; вироблення практичних навичок створення безпечного середовища	Козирева Л. Л.

	Унесення змін до програми КПК для ЗДВР і керівників ЗПО: включення теми із цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, алгоритму роботи керівника ЗПО	II півріччя 2023 року, 2024 рік	Змінені програми щодо набуття навичок захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, створення умов для підвищення стійкості роботи закладу, своєчасного проведення рятувальних та інших невідкладних робіт	Вітковська О. Д.
	Унесення змін до програми КПК на II півріччя 2023 року: замінити заняття «Взаємооцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів початкової школи на засадах	II півріччя 2023 року, 2024 рік	Змінені програми щодо розвитку здоров'язбержувальної компетентності	Лебідь Г. С.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		партнерської взаємодії» на «Міжпредметні зв'язки та інтеграція змісту соціальної і здоров'язберезувальної освітньої галузі»		вихователів (трудова функція – участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища)	
		Унесення змін до програми КПК «Міжпредметні зв'язки інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (безпека життєдіяльності)	Упродовж 2023 року	Змінені програми щодо розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів початкових класів (трудова функція – участь в організації безпечного та здорового освітнього	Сокурєнко О. О.

		Унесення змін до програми КПК «Керівники (директори) ЗДО»: включення теми з ОПП «Нормативно-правові, теоретичні, технічні основи пожежної безпеки, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності» (модуль 6. А 1. Здоров'язберезувальна компетентність)	Упродовж 2023 року	середовища) Змінені програми щодо організації здорового, безпечного освітнього середовища в ЗДО	Маланчук О. В., Лебідь Г. С.
2.2	Розроблення/проведення тренінгових занять	Практикум «Як опанувати себе: техніки психологічної допомоги та підтримки психоемоційного стану»	Протягом означеного періоду	Знання та навички щодо збереження, відновлення психоемоційного стану учасників освітнього процесу	Сливінська Т. О., Алхімова К. Ю., Кучеренко А. В.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

	Буклет «Практики стійкості»	Серпень – вересень 2023 року	Знання та навички щодо використання технік стресостійкості	Алхімова К. Ю., Кучеренко А. В.
	Серія експрес-буклетів для педагогів і дітей з ООП «Цікаво про безпечне життя»	Протягом 2024 року	Обізнаність дітей щодо безпеки в різних сферах життєдіяльності	Пінюгіна К. О., Бавольська О. В., Клочкова А. В., Калинська Ю. М.
	Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Формування соціального досвіду в дитини як ресурсу безпеки в умовах сучасних соціальних викликів»	3 2023 року (постійно)	Сформовані безпекові навички в процесі життєдіяльності	Клименюк Н. В.
	Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Формування громадянських компетентностей в учнів як профілактика шкільного булінгу».	3 2023 року (постійно)	Сформовані навички безпечного поводження в мережі «Інтернет»	Клименюк Н. В.

		Включення до структури модуля питань про кіберзлочинність, навчання дітей безпечного поводження в мережі «Інтернет»			
		Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Ситуативне виховання: методика підготовки кейсів як засіб формування соціальної компетентності учнів Нової української школи». Підбір та створення кейсів, пов'язаних із безпечною життєдіяльністю, у тому числі під час війни та в післявоєнний період	3 2023 року (постійно)	Навички безпечної життєдіяльності в соціумі під час війни та післявоєнний період	Клименюк Н. В.
		Інтерактивна лекція (презентація, медіафайли) «Форми позакласної виховної роботи з розвитку	3 2023 року	Навички безпечної поведінки в соціумі	Клименюк Н. В.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		особистості: сучасні підходи до формування навичок безпечної поведінки в соціумі»			
		Інтерактивна лекція (презентація, медіафайли) «Напрями профілактичної роботи у практичній психології щодо соціально-небезпечних явищ»	3 2023 року	Навички запобігання соціально-небезпечних явищ	Клименюк Н. В.
		Інтерактивна лекція (презентація, медіафайли) «Фактори ризику та способи їх уникнення, методи аналізу та оцінки можливих ризиків будь-яких проявів насильства, булінгу»	3 2023 року	Сформовані навички запобігання ризиків насильства, булінгу	Клименюк Н. В.
		Сертифікований захід – пролонгований семінар-практикум «Професійний саморозвиток молодого педагога. Практики формування	3 2024 року	Сформовані життєві навички безпечної поведінки в соціумі в дітей	Клименюк Н. В., Хозраткулова І. А., Литвиненко О. М.

	компетентностей XXI століття «Life skills» у дітей та дорослих». Формування життєвих навичок безпечної поведінки в соціумі. Розвиток стресостійкості молодих спеціалістів. Формування здоров'язберезувальної компетентності		та дорослих	
	Сертифікований захід – пролонгований семінар-практикум «Професійний саморозвиток молодого педагога. Практики формування компетентностей XXI століття «Life skills» у дітей та дорослих». Формування життєвих навичок безпечної поведінки в соціумі. Розвиток стресостійкості	З 2023 року (постійно)	Оновлені сторінки «Безпечне освітнє середовище» Сайту «Виховна робота та позашкільна освіта Миколаївщини»	Клименюк Н. В., Хозраткулова І. А., Вітківська О. Д.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

	<p>молодих спеціалістів. Формування здоров'язбережувальної компетентності</p>			
	<p>Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Психолого-андрагогічний супровід педагога в умовах післявоєнного відновлення освітнього середовища». Тематичні напрями конференції: «Створення безпечного освітнього середовища як нагальна потреба післявоєнного відновлення»; «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу у кризові періоди життя»</p>	<p>Жовтень 2023 року</p>	<p>Збірник тез</p>	<p>Клименюк Н. В., Хозраткулова І. А., Литвиненко О. М., Мілейко О. О., Слюсар О. І., Кулешова О. А.</p>
	<p>Діяльнісно орієнтований вибіркового модуль (кейс) «Психологія конфлікту.</p>	<p>Травень, червень 2023</p>	<p>Сформовані навички подолання конфліктів як засобу</p>	<p>Хозраткулова І. А.</p>

	<p>Медіація як стратегія подолання конфліктів у шкільному середовищі». Включення до структури модуля питань щодо збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу</p>	року	збереження психічного здоров'я	
	<p>Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Формування стресостійкості особистості методом арттерапії». Включення до структури модуля питань зі збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу</p>	Листопад, грудень 2023 року	Сформовані навички стресостійкості як засобу збереження психічного здоров'я	Хозраткулова І. А.
	<p>Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Нова українська школа: простір здоров'я» (складова створення безпечного освітнього середовища)</p>	Травень, грудень 2023 року	Програми компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного модуля «Нова українська школа: простір	Литвиненко О. М.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

				здоров'я »	
		Інтерактивна лекція «Технології та методики формування культури здорового й безпечного способу життя учнів/учениць на засадах Концепції «Безпечна і дружня до дитини школа»	Червень, листопад 2023 року	Сформовані навички здорового способу життя та безпечної поведінки	Литвиненко О. М.
		Інтерактивна лекція «Технології та методики організації активного й безпечного дозвілля учнів»	Червень, листопад 2023 року	Сформовані навички здорового способу життя та безпечної поведінки	Литвиненко О. М.
		Інтерактивна лекція (презентація, відеоролики) «Стан та проблеми гендерної рівності в Україні». Додати підтему «Жінки та гендерна рівність у секторі безпеки й оборони» з метою формування	Під час занять на КПК	Сформовані толерантно та гендерно чутливі норми в учасників освітнього процесу	Мілейко О. О.

		гендерно чутливого освітнього простору в закладах освіти			
		Діяльнісно орієнтований вибірковий модуль (кейс) «Доповнення до структури компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного модуля «Формування іміджу закладу освіти на засадах організаційної культури», розділ «Шляхи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у закладах освіти»	Березень, квітень 2023 року	Сформовані навички та вибудовані шляхи забезпечення рівних прав, можливостей жінок і чоловіків у закладах освіти	Мілейко О. О.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		<p>Діяльнісно орієнтований вибірко-вий модуль (кейс) «Моделювання системи моніторингу якості освіти як складової внутрішньої системи забезпечення якості освіти» (доповнено компонентом «Нові виміри безпеки»)</p>	<p>Лютий, вересень 2023 року</p>	<p>Сформовані навички налаштування Безпечного середовища закладу освіти як компонента внутрішньої системи якості</p>	<p>Кулешова О. А.</p>
		<p>Тренінг «Формування персональної та сімейної фінансової стійкості як наскрізна лінія Рамки фінансових компетентностей». Компонент «Захист коштів у банках в умовах воєнного стану. Порядок дій, якщо банк став неплатоспроможним під час війни</p>	<p>Квітень 2023 року</p>	<p>Сформовані навички створення фінансової подушки як засобу сімейної фінансової стійкості</p>	<p>Слюсар О. І.</p>

		<p>Тренінг «Формування персональної та сімейної фінансової стійкості як наскрізна лінія. Рамки фінансових компетентностей».</p> <p>Компонент «Формування фінансової подушки безпеки. Комплексний підхід до формування ФПБ у надзвичайних та стабільних умовах»</p>	<p>Квітень 2023 року</p>	<p>Сформовані навички фінансової та персональної безпеки в надзвичайних і стабільних умовах</p>	<p>Слюсар О. І.</p>
		<p>Компетентнісно та діяльнісно орієнтований варіативний модуль «Правила й алгоритми надання домедичної допомоги»</p>	<p>Про-тя-гом 2023 року</p>	<p>Сформовані здоров'я-зберезувальні компетентності педагогічних працівників</p>	<p>Кравченко А. М.</p>
		<p>Заняття з домедичної допомоги на курсах підвищення кваліфікації</p>	<p>Про-тя-гом 2023 року</p>	<p>Сформовані здоров'я-зберезувальні компетентності</p>	<p>Кравченко А. М.</p>

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

				педагогічних працівників	
		Онлайн-студія «Актуальні питання: запитуйте – відповідаємо» у форматі консалтингової академії інноваційного розвитку «Поступ регіональної освіти в умовах децентралізації» з теми «Організація створення безпечного освітнього середовища»	Березень 2023 року, 2024 рік	Сформовані професійні компетентності керівників управлінь, відділів освіти з питань організації створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти; опрацювання алгоритму дій	Завгородня О. А.
		Проведення КДОВМ «Методика навчання життєвих навичок за проєктом «Вчимося жити разом»	Квітень 2024 року	Сформовані навички подолання стресу, конфліктів, миротворення	Погорелова Л. В.

		Збірник методичних рекомендацій «10 кроків до створення безпечної школи»	Червень – серпень 2023 року	Збірник рекомендацій щодо підвищення рівня професійної компетентності керівних кадрів у створенні безпечного середовища в закладі освіти; набуття практичного досвіду зі створення безпечної школи	Козирева Л. Л., Завгородня О. А.
		Обласний семінар «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки»	Травень 2023 року	Сформовані ставлення до безпечної поведінки в умовах війни та післявоєнний період; вироблені	Козирева Л. Л.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

				практичні Навички до створення без- печного середовища	
		Вебінар з кібергігієни до Дня безпечного інтернету для працівників інституту та освітян області	Лютий 2023 року	Сформовані на- вички безпечної поведінки в он- лайн-середовищі	Запорожчен- ко М. В.
2.3	Унесення пропозицій щодо тематики відеоро- ликів та розроблення сценаріїв	Створення відеоролика «Як опанувати себе: техніки психологічної допомоги та підтримки психоемоційного стану»	3 2023 року (двічі на рік)	Відеоролик щодо підвищення рівня знань та навичок у використанні технік віднов- лення психое- моційного стану учасників освітнього процесу	Сливінська Т. О., Алхімова К. Ю., Кучеренко А. В.

		Створення відеоролика «Цікаво про безпечне життя»	Про-тягом означеного періоду	Відеоролик щодо підвищення рівня знань та навичок в організації безпечного життя	Пінюгіна К. О., Бавольська О. В., Клочкова А. В., Калинська Ю. М.
2.4	Створення та популяризація відеороликів за визначеними напрямками	Запис подкастів з метою бібліотерапевтичного читання (з 01 вересня 2023 року, 1 раз на 2 місяці)	Про-тягом означеного періоду	Підкаст щодо формування інформаційних ресурсів для психологічної безпеки	Підкопай О. А.
		Розміщення на сайті МОІППО, структурного підрозділу	Серпень – вересень 2023 року	Інформація для педагогів області щодо актуальних інструментів створення та розвитку БОС, психологічної підтримки, відновлення	Сливінська Т. О., Алхімова К. Ю., Кучеренко А. В.

**V. ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ
В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

		Розміщення на сайті ОРЦ	Про-тя-гом озна-ченого періоду	Інформація для педагогів області з матеріалами щодо створення безпечного середовища для викорис-тання в подаль-шій роботі	Пінюгіна К. О., Калинська Ю. М.
		Створення та популяризація відеоролика «Безпечне освітнє середовище в умовах воєн-ного стану: орієнтовний алго-ритм дій керівника закладу освіти»	Тра-вень – липень 2023 року	Відеоролик про форму-вання управлін-ських компете-тностей у кері-вників ЗЗСО зі створення безпечного середовища	Завгородня О. А.
		Створення та популяризація відеороликів «Безпечне	Серпень – вер-сень 2023	Методичні рекомендації щодо алгоритму	Череповсь-ка Г. О.

		освітнє середовище в умовах воєнного стану: рекомендації вчителям предмета «Захист України»	року	дій учителів предмета "Захист Укра- їни" під час загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій воєн- ного характеру	
--	--	--	------	---	--

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

1. На основі описаного можемо констатувати, що мінімізація небезпек / тривоги / ризиків, пов'язаних із критичними / непередбачуваними ситуаціями під час війни, можлива, якщо вибудована системна модель освітньо-просвітницької та практико-діяльної співпраці із суб'єктами освіти та відвідувачами інституту.
2. Освітній процес має організовуватися у змішаному форматі, щоб забезпечити оптимальні умови співпраці та безпекове перебування. Освітній ландшафт закладу освіти повинен ураховувати ноологічну, ноосферну та екологічну стратегії. Синергію стратегій, дій суб'єктів освіти потрібно вибудовувати з доцільно оптимальним використанням ресурсів Офісу підтримки освіти дорослих і дітей у МОІППО взагалі та Освітньо-безпекового середовища зокрема.
3. Стратегію творення безпекового ноосвітнього ландшафту Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (МОІППО) необхідно розробляти в узгодженні з такими визначеними принципами, як:
 - ✓ домінування людського ресурсу як найвищої цінності;

- ✓ урахування регіональності ландшафту взагалі та закладу освіти зокрема;
- ✓ комплексність дій і заходів в інституті;
- ✓ ноосферно-синергетичний підхід в організації освітнього процесу;
- ✓ принцип мінімаксу співпраці відповідальних осіб й учасників освітнього процесу;
- ✓ максимальна ефективність управлінської моделі закладу освіти.

4. Модель освітньо-безпекового середовища МОППО відповідає структурі й архітектоніці вибудованих тренінгових дій із відвідуванням низки локацій:

- ✓ кабінет безпеки;
- ✓ кабінет домедичної допомоги;
- ✓ осередок бібліотерапевтичних зустрічей;
- ✓ кабінет психологічної релаксації;
- ✓ кабінет мистецької терапії;
- ✓ осередок інфомедійної безпеки;
- ✓ осередок фітотерапевтичної терапії тощо.

5. Для комплексного вирішення зазначених у дописі проблем доцільно оптимізувати зусилля всіх служб й організацій для створення матеріально-технічної бази, необхідних ресурсів і засобів, розроблення методичних рекомендацій щодо різних категорій здобувачів освіти й

громадян / мешканців / тим-часово переселених осіб для набуття безпекових навичок і компетентностей.

6. Перспективним можуть бути моніторингові дослідження з якісних показників у формуванні безпекової компетентності та тих тренінгових активностей, які потребують модернізації чи оновлення / зміни / скасування під час освітньо-безпекової співпраці. Означене допоможе виявити потреби / перспективи / резерви для подальшого розвитку безпекового середовища та необхідних безпекових навичок для Людини.

ДОДАТОК

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

**АЛГОРИТМ ДІЙ
МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ,
ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ,
КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРИТТЯ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
У ФОНДІ ЗАХИСНИХ СПОРУД
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ЗМІСТ

Найменування	Сторінка
СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
АЛГОРИТМ ДІЙ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ, КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРИТТЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ФОНДІ ЗАХИСНИХ СПОРУД ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ. КРОКИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ	4
КРОК 1. Проведення інвентаризації (уточнення) наявних об'єктів наявного фонду споруд цивільного захисту (ЗСЦЗ), що можуть бути використані для організації укриття учасників освітнього процесу	4
КРОК 2. Визначення потреб фонду ЗСЦЗ з урахуванням фактичного стану наявних об'єктів фонду ЗСЦЗ	4
КРОК 3. Задоволення потреб фонду ЗСЦЗ	5
КРОК 4. Організація обліку фонду ЗСЦЗ	7
КРОК 5. Реалізація організаційних та практичних заходів щодо приведення об'єктів фонду ЗСЦЗ у готовність до використання за призначенням, їх подальшого утримання	7
КРОК 6. Розподіл учасників освітнього процесу по наявним спорудам фонду ЗСЦЗ з урахуванням їх місткості, стану готовності та розташування на місцевості (з урахуванням нормативних радіусів збору навколо таких споруд)	8
КРОК 7. Інформування учасників освітнього процесу щодо місць розташування споруд фонду ЗСЦЗ, правил їх зайняття та поведінки у них, дій у разі раптового початку бойових дій	9
ДОВІДНИК	10
Основні вимоги законодавства щодо створення фонду захисних споруд цивільного захисту та організації укриття у ньому населення	10
Сховище	12
Протирадіаційне укриття (ПРУ)	13
Споруда подвійного призначення (СПП)	14
Найпростіші укриття	15
Лист ДСНС від 14.06.2022 № 03-1870/162-2 "Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти"	16
Рекомендації щодо підготовки найпростіших укриттів (НУ)	22

Зазначений алгоритм призначено для використання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування — засновниками закладів освіти, структурними підрозділами з питань освіти відповідних суб'єктів владних повноважень, а також керівниками вищезазначених закладів під час організації укриття учасників освітнього процесу (дітей, учнів, студентів, педагогів, обслуговуючого персоналу тощо).

Виконання наданих рекомендацій має позитивно вплинути на рівень захищеності вищезазначеної категорії населення, зберегти життя та здоров'я майбутнього нації — дітей.

Список умовних скорочень

АЕС	атомна електростанція
ЗСЦЗ	захисні споруди цивільного захисту
КЦЗУ	Кодекс цивільного захисту України
НС	надзвичайна ситуація
НУ	найпростіше укриття
ОМС	органи місцевого самоврядування
ПРУ	протирадіаційне укриття
СПП	споруда подвійного призначення
ТГ	територіальна громада
Фонд ЗСЦЗ	сукупність споруд, призначених для укриття населення: ЗСЦЗ (сховищ та ПРУ), СПП та НУ
ЦЗ	цивільний захист

**АЛГОРИТМ ДІЙ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОРГАНІВ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ, КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРИТТЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ У ФОНДІ ЗАХИСНИХ СПОРУД ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ**

КРОКИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ

КРОК 1. Проведення інвентаризації (уточнення) наявних об'єктів наявного фонду захисних споруд цивільного захисту (ЗСЦЗ), що можуть бути використані для організації укриття учасників освітнього процесу:

- уточнення переліків ЗСЦЗ, СПП та НУ що знаходяться на балансі (обліку) закладів освіти, а також відповідних споруд інших суб'єктів господарювання, розташованих на прилеглих до закладів освіти територіях (у радіусі до 500 м);
- отримання в місцевих державних адміністраціях та органах місцевого самоврядування копій облікових документів (паспортів та облікових карток) на ЗСЦЗ закладів освіти;
- проведення оцінки стану готовності наявних ЗСЦЗ зі складенням відповідних актів за формою згідно з додатком 11 до Вимог щодо утримання та експлуатації ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579), що розміщено за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#n18> ;
- визначення ЗСЦЗ закладів освіти, неготових до використання за призначенням;
- визначення ЗСЦЗ, СПП та НУ інших суб'єктів господарювання, що можливо використовувати для укриття учасників освітнього процесу з урахуванням стану їх готовності (готових та обмежено готових) і наявності можливостей (вільних місць) для укриття додаткових категорій населення (учасників освітнього процесу)

КРОК 2. Визначення потреб фонду ЗСЦЗ з урахуванням фактичного стану наявних об'єктів фонду ЗСЦЗ

Важливо: неготові та непридатні ЗСЦЗ, СПП та НУ не враховуються як такі, що може бути використано для укриття учасників освітнього процесу.

Під час визначення потреб необхідно враховувати, що відповідно до вимог статті 32 КЦЗУ:

укриття населення у зонах спостереження навколо АЕС має забезпечуватися тільки у ЗСЦЗ, що перебувають у постійній готовності до використання за призначенням (не можуть використовуватися для культурних, господарчих або побутових потреб навіть у мирний час).

Враховуючи вищезазначене планування укриття зазначених категорій населення в СПП, які мають використовуватися насамперед за основним функціональним призначенням (підземний гараж, тир, спортзал тощо) не допускається.

НУ згідно з вимогами КЦЗУ передбачено для укриття усіх категорій населення тільки в особливий період, насамперед під час воєнного стану. Таким чином, забезпечення укриття учасників освітнього процесу укриттям у НУ під час війни, не передбачає повного та остаточного виконання вимог законодавства, що діє у сфері цивільного захисту, та відсутності в подальшому необхідності забезпечення закладів освіти ЗСЦЗ або СПП (тобто потреба в ЗСЦЗ залишається).

Відповідно до ДБН В.2.2-5-97 “Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту” для основної частини закладів освіти економічно обґрунтованими є будівництво ПРУ загальною місткістю не менше 50 осіб (мінімальна місткість ПРУ встановлена на рівні 5 осіб).

Місткість ЗСЦЗ та СПП визначають виходячи з таких нормативів (на одну людину):

0,6 м² — при одноярусному розташуванні місць для сидіння (лежання), 0,5 м² — при двоярусному, 0,4 м² — при триярусному, внутрішній об’єм одну особу, що підлягає укриттю, не менше 1,5 м³.

Необхідно взяти до уваги те, що укриття учасників освітнього процесу у спорудах фонду ЗСЦЗ інших суб’єктів господарювання можливе відповідно до укладених ними договорів та за умови відповідності відстаней до таких споруд нормативним (до 500 м).

більш детально з цього приводу — у рекомендаціях, що додаються.

КРОК 3. Задоволення потреб фонду ЗСЦЗ

Відповідно до вимог законодавства створення фонду захисних споруд у закладах освіти може здійснюватися шляхом:

- Будівництва ЗСЦЗ та СПП під час нового будівництва, а також шляхом пристосування (реконструкції) будівель (споруд, приміщень), що експлуатуються під ЗСЦЗ та СПП
- Обстеження та взяття на облік підземних і наземних будівель і споруд для встановлення можливості їх використання для укриття населення як СПП та НУ
- Будівництва в особливий період швидкосторуджуваних захисних споруд та облаштування фортифікаційних споруд як найпростіших укриттів

Для закладів освіти роботу зі створення фонду ЗСЦЗ доцільно розпочати шляхом організації огляду (оцінки) існуючих будівель і споруд з метою встановлення можливості їх використання як СПП та НУ. Для цього заклад освіти має звернутися до відповідного місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування —

засновника закладу освіти щодо призначення та діяльності відповідної комісії (з огляду (оцінки)).

Для встановлення можливості використання для учасників освітнього процесу доцільно як СПП та НУ оглядати (оцінювати) насамперед:

у закладах освіти

- приміщення у підвальних та цокольних поверхах, зокрема тири, спортивні зали, ігрові кімнати, складські приміщення тощо;
- приміщення перших поверхів та наземні окремо розташовані будівлі і споруди (стрілецькі тири, майстерні, господарські приміщення тощо): за наявності надійних огорожувальних конструкцій, відсутності великих отворів у них, насамперед — віконних, технічної можливості посилити такі конструкції та закласти отвори у них;
- інші об'єкти, що за своїми технічними характеристиками та захисними властивостями можуть бути використані для укриття населення (учасників освітнього процесу)

на інших об'єктах, що перебувають у безпосередній близькості до закладів освіти (до 500 м)

- підземні переходи між станціями (транспортні, станцій метрополітену);
- тунелі (станції метрополітену, автодорожні, магістральні, пішохідні);
- підземні склади;
- споруди котлованного типу (автостоянки, паркінги, гаражі, підземні торговельні центри, підприємства громадського харчування, магазини);
- колишні оборонні об'єкти та бази;
- підземні гірські виробки, печери та інші підземні порожнини різного призначення;
- підвальні, цокольні і перші поверхи об'єктів цивільного і промислового призначення;
- інші об'єкти, що за своїми технічними характеристиками та захисними властивостями можуть бути використані для укриття населення.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування (ОМС) відповідно до визначених повноважень можуть утворювати постійні або тимчасові комісії з обстеження будівель і споруд, що належать до сфери їх управління, для встановлення можливості їх використання для укриття населення (зокрема й учасників освітнього процесу) як СПП та НУ

В особливий період нарощування фонду захисних споруд здійснюється шляхом будівництва швидкостроєваних ЗСЦЗ та НУ відповідно до завдань ЦЗ, передбачених у планах ЦЗ на особливий період ОМС

КРОК 4. Організація обліку фонду ЗСЦЗ

Облік об'єктів фонду ЗСЦЗ (сховищ, ПРУ, СПП та НУ) організовується з метою ефективного планування заходів з укриття населення (учасників освітнього процесу) в об'єктах фонду ЗСЦЗ з урахуванням їх розміщення на місцевості, місткості, наявності спеціального обладнання та систем життєзабезпечення, технічного стану тощо.

Документальний облік організується та ведеться у паперовій та електронній формах.

Відповідно до норм Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 138, та Вимог щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579, далі — Вимоги) на ЗСЦЗ мають оформлюватися такі облікові документи:

паспорти та облікові картки, оформлені за формою, визначеною відповідно додатками 2 та 3 до Вимог — на підставі даних технічного паспорта, складеного БТІ (іншим суб'єктом господарювання, що має такі повноваження) за результатами проведення їх технічної інвентаризації як об'єктів нерухомого майна;

записи у відповідних книгах обліку (для сховищ та ПРУ обліки ведуться окремо), форму яких визначено додатком 4 до Вимог.

Облік СПП та НУ здійснюється тільки у відповідних книгах, форму яких встановлено додатком 4 до Вимог щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579) на підставі таких документів:

СПП — технічного паспорта;

НУ — акта оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття, оформленого за формою згідно з додатком 6 до вищезазначених Вимог.

КРОК 5. Реалізація організаційних та практичних заходів щодо приведення об'єктів фонду ЗСЦЗ у готовність до використання за призначенням, їх подальшого утримання

Для виконання цього кроку потрібно, зокрема:

- **складання та затвердження планів:**
 - приведення ЗСЦЗ у готовність за призначенням;
 - ремонту ЗСЦЗ;
- **прийняття рішень та програм** розвитку фонду ЗСЦЗ, внесення відповідних змін до існуючих цільових програм, що діють у сфері

7

ЦЗ та/або соціально-економічного розвитку ТГ, а також рішень щодо організації укриття населення у фонді ЗСЦЗ тощо;

- **створення формувань** (призначення відповідальних осіб) з утримання та обслуговування фонду ЗСЦЗ, організація їх підготовки
- **встановлення показників** місця розташування споруд фонду ЗСЦЗ

Утримання та експлуатація, забезпечення необхідним майном, оцінювання ЗСЦЗ щодо їх готовності до використання за призначенням здійснюється їх балансоутримувачами відповідно до Вимог щодо утримання та експлуатації ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579):

- основні недоліки в утримання ЗСЦЗ, що погіршують стан їх готовності надано у додатку 13 до цих Вимог;
- форму плану приведення ЗСЦЗ у готовність до використання за призначенням — у додатку 14 до Вимог;
- таблиця періодичності проведення планових ремонтів ЗСЦЗ — у додатку 15 до Вимог;
- зразок оформлення плану ремонту ЗСЦЗ — у додатку 16 до Вимог.

Примірні схеми організації формувань з обслуговування ЗСЦЗ надано у додатку 9 до Вимог щодо утримання та експлуатації ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579).

Зразки табличок позначення ЗСЦЗ, СПП та НУ, показників маршруту руху до них надано у додатку 1 до вищезазначених Вимог.

КРОК 6. *Розподіл учасників освітнього процесу по наявним спорудам фонду ЗСЦЗ з урахуванням їх місткості, стану готовності та розташування на місцевості (з урахуванням нормативних радіусів збору навколо таких споруд)*

Для обґрунтування пропозицій про подальше використання ЗСЦЗ її балансоутримувач здійснює підготовку необхідних матеріалів. У разі потреби може створюватися комісія (далі — комісія) з огляду та підготовки пропозицій щодо подальшого використання захисної споруди, до складу якої залучаються необхідні фахівці (за згодою).

КРОК 7. Інформування учасників освітнього процесу щодо місць розташування споруд фонду ЗСЦЗ, правил їх зайняття та поведінки у них, дій у разі раптового початку бойових дій

Зазначений крок передбачає не тільки ознайомлення учасників освітнього процесу з необхідною інформацією щодо місця розташування об'єктів фонду ЗСЦЗ, а також правил їх зайняття та перебування у них, але й проведення з ними навчальних занять та тренувань, щоб кожен здобувач освіти та працівник вмів належним чином діяти у випадку надходження сигналу про небезпеку.

Правила зайняття та поведінки в об'єктах фонду ЗСЦЗ визначено у розділі VII Вимог щодо утримання та експлуатації ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579).

Департамент організації заходів цивільного захисту ДСНС

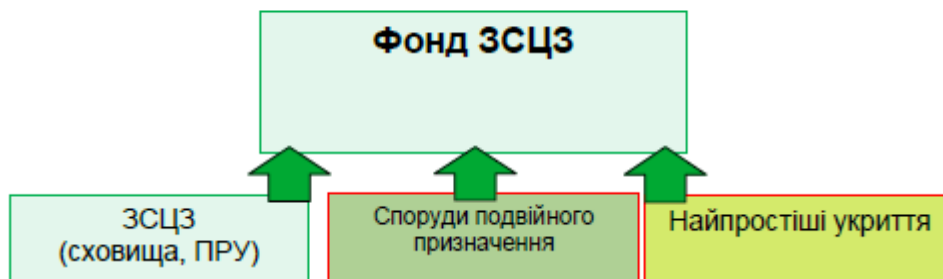
ДОВІДНИК

Основні вимоги законодавства щодо створення фонду захисних споруд цивільного захисту та організації укриття у ньому населення

Створюється відповідно до вимог КЦЗУ

Основний засіб колективного захисту населення

Відповідно до вимог ст. 32 КЦЗУ до ЗСЦЗ належать:

сховище – герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок НС, воєнних (бойових) дій та терористичних актів

протирадіаційне укриття (ПРУ) – негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості

швидкосторуджувана ЗСЦЗ – захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період

Для захисту людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок НС у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період

також використовуються

Споруда подвійного призначення (наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення)

Найпростіше укриття (фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків НС, а також від дії засобів ураження в особливий період)

ЗСЦЗ повинні:

(ДБН В.2.2-5-97 "Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту)

забезпечувати захист населення, зокрема учасників освітнього процесу, від негативних чинників можливих надзвичайних ситуацій мирного та воєнного характеру, у тому числі від звичайних озброєнь (стрілецької зброї, уламків артилерійських снарядів, гранат, авіаційних бомб, ракет тощо)

розміщуватися у межах радіусу збору населення, що підлягає укриттю (до 500 м), в місцевості, що не зазнає негативного впливу небезпечних геологічних та гідрогеологічних явищ та процесів (підтоплення і затоплення, зсувів тощо). Для закладів освіти рекомендовано — до 100 м.

поблизу від ЗСЦЗ не має розміщуватися об'єктів (складів, резервуарів) з небезпечними речовинами та матеріалами, магістральних інженерних мереж, зокрема тепло та водопостачання, каналізації, аварія на яких може призвести до травмування та загибелі людей

до ЗСЦЗ має бути забезпечено вільний доступ, зокрема для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення

Для будівництва ЗСЦЗ мають використовуватися сучасні міцні та негорючі матеріали: бетон та залізобетон, камінь, цегла, метал. Не використовуються дерево, полімерні, інші горючі та легкозаймисті матеріали (за винятком гідроізоляції)

11

СХОВИЩЕ

ГЕРМЕТИЧНА ЗАХИСНА СПОРУДА, ЗАБЕЗПЕЧЕНА спеціальним інженерним обладнанням та системами життєзабезпечення:
герметичні та герметично-захисні двері, віконниці;
противибухові пристрої;
фільтровентиляція;
стаціонарне та аварійне живлення
(дизельелектростанція);
санітарно-технічні прилади (душ, умивальник, туалет)
АВТОНОМНІСТЬ – 48 годин

УКРИВАЄТЬСЯ:

Персонал найбільш важливих об'єктів економіки (АЕС, оборонні підприємства та підприємства, що забезпечують життєдіяльність великих міст, заклади охорони здоров'я, окремі заклади освіти)

ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЗАХИСТ ВІД:

засобів масового ураження (ядерної, хімічної, біологічної, бактеріологічної зброї тощо)
звичайної зброї (стрілецької, артилерійської, авіаційних бомб, гранат тощо)

ПРОЕКТУЄТЬСЯ І БУДУЄТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНИМИ НОРМАМИ ДБН В.2.2-5-97 "Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту", має нормовані захисні властивості щодо стійкості огорожувальних будівельних конструкцій (стіни, покриття, перекриття, спеціальних (герметичних) дверей) до:
дії повітряної ударної хвилі ядерного вибуху та звичайних засобів ураження ;
куль, уламків снарядів, ракет, гранат тощо;
зовнішнього іонізуючого випромінювання (радіації)

ПРУ

НЕГЕРМЕТИЧНА ЗАХИСНА СПОРУДА,
обмежено забезпечена спеціальним інженерним обладнанням:
- двері (звичайні, посилені);
вентиляція (до 50 осіб – природна, більше – з механічним спонуканням);
стаціонарне електроживлення;
якщо більше ніж на 20 осіб
каналізація та водопровід, менше –
баки з питною водою та виносна тара для нечистот
Фактично спеціально облаштоване підвальне приміщення

УКРИВАЮТЬСЯ:
всі категорії населення
обов'язково – у зонах можливого радіоактивного забруднення (зони спостереження) навколо АЕС

ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЗАХИСТ ВІД:
іонізуючого (радіоактивного) випромінювання (у разі радіаційних аварій)
звичайної зброї (стрілецької, артилерійської, авіаційних бомб, гранат тощо)

ПРОЕКТУЄТЬСЯ І БУДУЄТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНИМИ НОРМАМИ ДБН В.2.2-5-97 "Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту", має нормовані захисні властивості щодо стійкості огорожувальних будівельних конструкцій (стіл, покриття, перекриття, спеціальних (герметичних) дверей) до:
вторинних чинників дії ядерного вибуху, повітряної ударної хвилі звичайних засобів ураження;
куль, уламків снарядів, ракет, гранат тощо;
зовнішнього іонізуючого випромінювання (радіації)

СПОРУДА ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ (СПП)

НАСАМПЕРЕД ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ЗА ОСНОВНИМ ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ:
ПІДЗЕМНІ станції метрополітену, автостоянки, паркінги, гаражі, торговельні центри тощо
МАЄ ЗАХИСНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗСЦЗ (сховищ або ПРУ)

УКРИВАЮТЬСЯ
відповідні категорії населення

ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЗАХИСТ ВІД
відповідних негативних чинників, передбачених для сховищ та ПРУ

ПРОЕКТУЄТЬСЯ І БУДУЄТЬСЯ ЗА ОСНОВНИМИ
(як для споруд відповідного функціонального призначення)
ТА СПЕЦІАЛЬНИМИ (дбн в.2.2-5-97) БУДІВЕЛЬНИМИ НОРМАМИ
має нормовані захисні властивості (див. сховища та ПРУ)

ОБ'ЄКТИ РІЗНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ЩО ЕКСПЛУАТУЮТЬСЯ (у тому числі підвальні приміщення закладів освіти) і ЗА ТЕХНІЧНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ ВІДПОВІДАЮТЬ ВИМОГАМ ДО ЗСЦЗ (сховищ та ПРУ),
також може бути включено до фонду ЗСЦЗ як СПП у порядку, передбаченому пунктом 8 Вимог щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду ЗСЦЗ (наказ МВС від 09.07.2018 № 579):

на підставі проведеного оцінювання стану готовності (акт оцінки стану готовності ЗСЦЗ)

та за результатами проведеної технічної інвентаризації як СПП (технічний паспорт на ЗСЦЗ)

Можливо у разі облаштування будівель (споруд, приміщень) необхідним спеціальним обладнанням. Наприклад, підвальне (заглиблене) приміщення закладу освіти місткістю більше 50 осіб, облаштоване електричною мережею, освітленням, водопроводом, каналізацією, примусовою вентиляцією з електроручним приводом вентилятора, може бути проінвентаризовано там поставлено на облік як ПРУ або СПП із захисними властивостями ПРУ.

Примітка: переважна більшість закладів освіти має укриватися саме у ПРУ або СПП із захисними властивостями ПРУ

14

Найпростіші укриття

ПРИМІЩЕННЯ
у підвальному або цокольному поверсі, шахтні виробки, печери та інші природні пустоти

ФОРТИФІКАЦІЙНІ СПОРУДИ
Вимоги до захисних властивостей не унормовано. Мають бути забезпечені (наказ МВС від 09.07.2018 № 579):

- місцями для сидіння (лежання);
- ємностями з питною та технічною водою (за відсутності централізованого водопостачання);
- контейнерами для зберігання продуктів харчування;
- виносними баками для нечистот, що щільно закриваються (для неканалізованих приміщень);
- резервним штучним освітленням (електричними та газовими ліхтарями тощо);
- первинними засобами пожежогасіння;
- засобами надання медичної допомоги;
- засобами зв'язку та оповіщення (телефоном, радіостанцією, радіоприймачем);
- шанцевим інструментом

ЗНИЖУЄ КОМБІНОВАНЕ УРАЖЕННЯ ЛЮДЕЙ ВІД НЕБЕЗПЕЧНИХ ЧИННИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ДІЇ ЗАСОБІВ УРАЖЕННЯ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД:
вторинних чинників застосування ядерної зброї (світлового опромінення та повітряної ударної хвилі – частково) звичайної зброї (стрілецької, артилерійської, авіаційних бомб, гранат тощо) - частково

УКРИВАЮТЬСЯ:
всі категорії населення (у разі відсутності захисних споруд)

ВИМОГИ ЩОДО ПРОЕКТУВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА, А ТАКОЖ ДО ЗАХИСНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ВІДСУТНІ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти

(лист ДСНС від 14.06.2022 № 03-1870/162-2)

І. Загальні положення

Захисні споруди цивільного захисту (сховища та протирадіаційні укриття), *споруди подвійного призначення* та *найпростіші укриття* складають *фонд захисних споруд* цивільного захисту і належать до *засобів колективного захисту*.

На сьогодні вимоги щодо створення, утримання, експлуатації та ведення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту (далі — захисні споруди) встановлено:

Кодексом цивільного захисту України (далі — Кодекс);

Порядком створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 138 (далі — Порядок);

наказом МВС від 09.07.2018 № 579 “Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту”, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 липня 2018 р. за № 879/32331 (далі — наказ МВС).

Довідково. Більш детальну інформацію щодо об'єктів фонду захисних споруд, вимог до них, а також ініцу пов'язаню з цим актуальну інформацією можливо отримати у практичному посібнику під назвою “Серія 9 “Організація укриття населення у фонді захисних споруд цивільного захисту. Впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту” серії методичних порадників “Перші кроки щодо організації цивільного захисту на базовому рівні місцевого самоврядування”, розробленому ДСНС спільно з Інститутом державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту і розміщеному на офіційному вебсайті вищезазначеної наукової установи за посиланням: <https://idundcz.dsns.gov.ua/upload/6/1/8/1/2/3/zOBu5e5Zbf00yItahuCA3IAQ1n6GXmgYJGhSnUFR.pdf>

Відповідно до вимог Кодексу та Порядку створення фонду захисних споруд у закладах освіти може здійснюватися шляхом:

проектування та будівництва захисних споруд та споруд подвійного призначення (реалізації положень розділів інженерно-технічних заходів цивільного захисту проектної та містобудівної документації відповідного рівня) — здійснюється під час будівництва закладів освіти (нового будівництва, проведення реконструкції або капітального ремонту), потребує значних капітальних вкладень та часу;

взяття на облік як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів об'єктів іншого призначення, що експлуатуються, зокрема підземних і наземних будівель і споруд, а також інших об'єктів — здійснюється шляхом проведення заходів організаційного характеру, коштів не потребує або потребує виділення незначних коштів (порівняно з будівництвом);

створення фортифікаційних споруд як найпростіших укриттів — здійснюється без процесу будівництва шляхом зведення тимчасових споруд з бетонних та залізобетонних будівельних конструкцій (можливо тих, що були у

використанні), габіонів та мішків з ґрунтом (піском), створення перекритих щілин у ґрунті, потребує наявності відповідних конструкцій та матеріалів, а також часу.

Також відповідно до вимог Кодексу заклади освіти **можуть використовувати** для укриття своїх працівників та дітей (учнів, студентів) на договірних засадах **об'єкти фонду захисних споруд інших суб'єктів господарювання**.

Необхідно зазначити, що відповідно до вимог Кодексу працівники та діти (учні, студенти) закладів дошкільної, загальноосвітньої та професійно-технічної освіти, а також переважної частини закладів вищої освіти (за винятком тих, що в установленому законодавством порядку віднесено до відповідних категорій цивільного захисту та розташовано у населених пунктах, віднесених до відповідних груп цивільного захисту) підлягають укриттю у такому виді захисних споруд як протирадіаційні укриття або у спорудах подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційних укриттів.

II. Питання організаційного характеру

Згідно з нормами Кодексу та Порядку **забезпечення** працівників та дітей (учнів, студентів) закладів освіти **засобами колективного захисту** (об'єктами фонду захисних споруд) **належить до повноважень керівників** таких закладів. В особливий період нарощування фонду захисних споруд здійснюється шляхом будівництва швидкоспоруджуваних захисних споруд або облаштування найпростіших укриттів.

Порядком також передбачено, що центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування з метою взяття на облік як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів об'єктів іншого призначення, що експлуатуються і належать до сфери їх управління, відповідно до визначених повноважень можуть утворювати постійні або тимчасові комісії.

Суб'єкти господарювання, зокрема заклади освіти, можуть ініціювати створення таких комісій відповідними органами влади та залучення до їх складу необхідних фахівців.

Для встановлення можливості використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів, зокрема, підлягають огляду, а у разі потреби — технічному обстеженню в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України:

підвальні, цокольні і перші поверхи об'єктів цивільного і промислового призначення;

споруди підземного простору (споруди котлованного типу та інші підземні споруди (приміщення);

підземні гірські виробки, печери та інші підземні порожнини різного призначення;

інші об'єкти, що за своїми технічними характеристиками та захисними властивостями можуть бути використані для укриття населення.

Враховуючи вищезазначене, в умовах правового режиму воєнного стану, пов'язаних з обмеженнями у часі для проведення відповідних заходів, керівники закладів освіти мають здійснити такі основні заходи:

1) **привести у готовність** до використання за призначенням згідно з нормами Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту,

затверджених наказом МВС, наявні об'єкти фонду захисних споруд, забезпечивши, насамперед, захист у них працівників і дітей (учнів, студентів) від звичайних засобів ураження;

2) *визначити можливість укриття* у таких об'єктах повного складу працівників і дітей (учнів, студентів), з урахуванням цього визначити додаткову потребу у таких об'єктах (кількість та місткість);

3) *у разі відсутності* на балансі (обліку) закладу освіти об'єктів фонду захисних споруд або встановлення додаткової потреби у них:

ініціювати створення комісії щодо обстеження наявних будівель (споруд, приміщень) з метою встановлення можливості їх використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів, та залучення до участі у ній (за згодою) фахівців структурних підрозділів з питань освіти та науки, цивільного захисту, містобудування та архітектури, охорони здоров'я центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також фахівців територіальних органів та місцевих підрозділів ДСНС, Держпродспоживслужби тощо;

та/або

вжити заходів щодо *створення та облаштування* на території закладів освіти як найпростіших укриттів *фортифікаційних споруд*;

визначити можливість використання для укриття працівників та дітей (учнів, студентів) закладів освіти об'єктів фонду *захисних споруд інших суб'єктів господарювання*.

У цьому разі вищезазначені об'єкти мають знаходитися на такій відстані від закладів освіти, що дозволяє провести організовану, безпечну та швидку евакуацію до них працівників та дітей у разі виникнення загрози (згідно будівельних норм — до 500 м, з урахуванням наявного досвіду організації захисту населення в умовах збройної агресії Російської Федерації рекомендовано — до 100 м).

Результати проведеної роботи оформлюються:

на будівлі (споруди, приміщення), що обстежуються з метою встановлення можливості їх використання для укриття населення як *найпростіші укриття* — шляхом оформлення *акта оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття* за формою згідно з додатком 6 до Вимог щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС;

на будівлі (споруди, приміщення), що обстежуються з метою встановлення можливості їх використання для укриття населення як *споруди подвійного призначення* — шляхом оформлення *акта оцінки стану готовності захисної споруди цивільного захисту* за формою згідно з додатком 11 до Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС, *розрахунку захисних властивостей огорожувальних конструкцій* такої споруди, здійсненого відповідно до методики, встановленої ДБН В.2.2-5-97 "Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту" та *технічного паспорту*, складеного на відповідний об'єкт нерухомого майна (його окрему частину) як на споруду подвійного призначення з використанням відомостей вищезазначених акта і

розрахунку і оформленого відповідно до вимог Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, затвердженої наказом Держбуду України від 24.05.2001 № 127, затвердженого у Міністерстві юстиції України 10 липня 2001 р. за № 582/5773.

Після оформлення вищезазначених документів відомості щодо відповідних об'єктів фонду захисних споруд (найпростіших укриттів, споруд подвійного призначення) заносяться до **книг обліку споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів**, що ведуть районні, районні у містах Київ та Севастополь державні адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування і складені за формою згідно з додатком 7 до Вимог щодо забезпечення нумерації та здійснення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС.

Важливо. Облаштування та постановка на облік в особливий період найпростіших укриттів не означає повного виконання вимог законодавства щодо забезпечення працівників та дітей (учнів, студентів) засобами колективного захисту і не звільняє керівників закладів освіти від необхідності у подальшому, в мирний час, вжити заходів щодо створення захисних споруд або споруд подвійного призначення з відповідними захисними властивостями.

III. Основні вимоги до будівель (споруд, приміщення), що планується включити до фонду захисних споруд як споруди подвійного призначення або найпростіші укриття

3.1 У разі неможливості або недоцільності використання для укриття населення усього об'єкта будівництва як споруди подвійного призначення або найпростішого укриття, може бути прийнято рішення щодо включення до фонду захисних споруд його окремої частини (приміщення).

Щодо споруд подвійного призначення

3.2 Зовнішні огорожувальні конструкції, матеріал з яких їх виготовлено, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення будівель (споруд, приміщень), що обстежуються з метою включення їх до фонду захисних споруд як споруди подвійного призначення мають відповідати нормам ДБН В.2.2-5-97 "Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту".

Методику віднесення існуючих будівель та споруд до споруд подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційних укриттів було доведено до центральних та місцевих органів виконавчої влади листом ДСНС від 22.02.2021 № 03-2572/162-2 та розміщено на офіційному вебсайті Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (ІДУ НД ЦЗ) в підрозділі «Нові надходження ІДУ НД ЦЗ» розділу «Бібліотека» за посиланням:

<https://idundcz.dsns.gov.ua/uk/novi-nadhodzhennya/metodika-shhodo-vidnesennya-ismnyucix-budivel-ta-sporud-do-sporud-podviinogo-priznacennya-iz-zaxisnimi-vlastivostyami-protiradiaciinix-ukrittiv>;

та на офіційному вебсайті ДСНС у підрозділі "Методичні рекомендації" розділу "Нормативна база" за посиланням:

<https://dsns.gov.ua/upload/1/3/6/1/2/2021-1-25-3-metodika-spp-pr.pdf>.

У разі встановлення необхідності та можливості проведення будівельних робіт з підсилення будівельних конструкцій, перепланування та дообладнання існуючих приміщень під споруди подвійного призначення із захисними властивостями

протирадіаційних укриттів доцільно використовувати Методичні рекомендації щодо проектування та пристосування інженерних та інших споруд під протирадіаційні укриття, розміщені на офіційному вебсайті ЦДУ НД ЦЗ в підрозділі «Нові надходження ЦДУ НД ЦЗ» розділу «Бібліотека» за посиланням:

<https://idundcz.dsns.gov.ua/uk/novi-nadhodzheniya/metodichni-rekomendaciyi-shhodo-proektuvannya-ta-pristosuvannya-inzenernix-ta-insix-sporud-pid-protiradiacijnih-ukrittva>.

Щодо найпростіших укриттів

3.3 Вимоги до зовнішніх огорожувальних конструкцій, матеріалу з яких їх виготовлено, об'ємно-планувальних та конструктивних рішень будівель (споруд, приміщень), що обстежуються з метою включення їх до фонду захисних споруд як найпростіші укриття, законодавством не визначено.

Разом з цим з метою забезпечення захисних властивостей від дії звичайних засобів ураження важливо, щоб несучі та зовнішні огорожувальні конструкції (стіни, перекриття, покриття) зазначених будівель (споруд, приміщень) були виготовлені із залізобетону, цегли або інших кам'яних матеріалів.

Також можливо використання будівель (споруд, приміщень) з інших матеріалів за умов їх заглиблення у землю.

3.4 Під час обстеження будівель (споруд, приміщень), далі – об'єктів будівництва, рекомендовано враховувати вимоги щодо забезпечення захисту у них населення від таких небезпечних чинників надзвичайних ситуацій:

дії повітряної ударної хвилі при застосуванні звичайних засобів ураження та побічної дії сучасної зброї масового ураження;

дії звичайних засобів ураження (стрілецької зброї, уламків ручних гранат, артилерійських боеприпасів та авіаційних бомб);

негативного впливу від інших будівель, споруд, інженерних мереж, руйнування (аварії) на яких може призвести до травмування або загибелі населення, що підлягає укриттю;

зовнішнього іонізуючого випромінювання (у разі радіоактивного забруднення місцевості).

3.5 З метою забезпечення захисту населення від небезпечних чинників надзвичайних ситуацій та організації його життязабезпечення об'єкти будівництва мають відповідати таким основним вимогам:

1) розміщуються у підвальному (підземному) або цокольному поверхах, можливо (за умов забезпечення огорожувальними будівельними конструкціями необхідних захисних властивостей або можливості вжиття додаткових заходів щодо їх підвищення) – на першому поверсі;

2) розташовуються у складі основної будівлі закладу освіти або у безпосередній близькості до неї (рекомендовано до до 100 м);

3) не розміщуються поруч з великими резервуарами із небезпечними хімічними, легкозаймистими, горючими та вибухонебезпечними речовинами, водопровідними та каналізаційними магістралями, руйнування яких може призвести до травмування або загибелі працівників та дітей (учнів, студентів);

4) не зазнають негативного впливу ґрунтових, поверхневих, технологічних або стічних вод;

5) забезпечені електроживленням, штучним освітленням, системами водопроводу та каналізації. За відсутності в об'єктах будівництва водопостачання і каналізації вони повинні мати окремі приміщення для встановлення виносних баків для нечистот;

6) не мають великих отворів у зовнішніх огорожувальних конструкціях, наявні отвори (крім дверних) забезпечують можливість їх закладки (мішками з піском або ґрунтом, бетонними блоками, цегляною кладкою тощо);

7) забезпечені не менше ніж двома евакуаційними виходами, один з яких може бути аварійним (у разі планування укриття у споруді подвійного призначення або найпростішому укритті місткістю менше 50 осіб у ньому допускається наявність одного евакуаційного виходу);

8) через приміщення, призначені для перебування населення, яке підлягає укриттю, не проходять водопровідні та каналізаційні магістралі, інші магістральні інженерні комунікації (за винятком внутрішньобудинкових інженерних мереж). Приміщення мають рівну підлогу, придатну для встановлення лав, нар, інших місць для сидіння та лежання;

9) у приміщеннях не зберігається легкозаймистих, хімічно та радіаційно небезпечних речовин, небезпечного обладнання, що не підлягає демонтажу або не може бути демонтоване у термін до 24 годин;

10) висота приміщень об'єктів, зокрема дверних отворів, становить не менше 2 м (допускається не менше 1,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на її будівництво), а до виступаючих частин окремих будівельних конструкцій та інженерних комунікацій (за винятком дверних отворів) – не менше 1,4 м. Ширина дверних отворів становить не менше ніж 0,9 м (допускається не менше 0,8 м, якщо це було передбачено проектною документацією на її будівництво). Перетинання дверних отворів будівельними конструкціями або інженерними комунікаціями не допускається;

11) отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом) або захисними екранами (кам'яними, цегляними або залізобетонними) на висоту не менше 1,7 м;

12) основні приміщення, призначені для укриття населення, мають примусову або природну вентиляцію;

13) забезпечується вільний доступ осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (для закладів освіти з наявністю зазначеної категорії осіб) або є технічна можливість дообладнання для забезпечення такого доступу у термін до 24 годин;

14) об'єкт перебуває у задовільному санітарному та протипожежному стані (відповідно до норм протипожежних та санітарних правил);

15) забезпечено необхідні захисні властивості для захисту від звичайних засобів ураження та зовнішнього іонізуючого випромінювання, встановлених для протирадіаційних укриттів (споруд подвійного призначення із відповідними захисними властивостями).

Необхідні захисні властивості як правило забезпечують об'єкти зі стінами 2 – 2,5 цеглини завтовшки, або з цільних залізобетонних конструкцій (блоків, панелей) товщиною від 56 см.

Відповідні захисні властивості також забезпечує шар ґрунту товщиною 67 – 78 см (мішок з піском (ґрунтом), укладений поперек конструкції (ряду) .

У разі, якщо будівельні конструкції мають меншу товщину, можливо збільшення їх захисних властивостей шляхом додаткового обкладення мішками з ґрунтом (піском), встановлення екранів із залізобетонних конструкцій (панелей, блоків тощо) та/або комбінованим способом.

Для заглиблених об'єктів будівництва із залізобетону або цегли, верхня частина яких не відповідає зазначеним рекомендаціям, можливе збільшення захисних властивостей шляхом обкладення їх мішками з ґрунтом (піском), насипання земляного обвалування під час приведення найпростіших укриттів, розташованих у зазначених об'єктах, у готовність до використання за призначенням.

Аналогічні методи досягнення необхідних захисних властивостей рекомендовано для зведення наземних, напівзаглиблених або заглиблених фортифікаційних споруд, що планується використовувати як найпростіші укриття.

3.6 Місткість споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів вираховується з розрахунку: 0,6 м² площі основних приміщень (для розміщення населення, що підлягає укриттю) на одну особу. За можливості розміщення двоюрисних нар площу могут бути зменшено до 0,5 м² на одну особу, при триюрисному – до 0,4 м² на одну особу.

IV. Забезпечення об'єктів фонду захисних споруд необхідним майном, інвентарем, засобами та матеріалами

4.1 З метою забезпечення нормальних умов життєдіяльності осіб, що підлягають укриттю в об'єктах фонду захисних споруд, такі об'єкти підлягають забезпеченню необхідним майном, інвентарем, засобами та матеріалами (далі — обладнання).

4.2 *Захисні споруди* (сховища та протирадіаційні укриття) та *споруди подвійного призначення* із відповідними захисними властивостями підлягають забезпечення вищезазначеним обладнанням згідно з нормами додатків 19 (норми оснащення формування з обслуговування захисної споруди), 20 (перелік майна, необхідного для укомплектування захисної споруди), 21 (перелік лікарських засобів та медичних виробів для укомплектування запасів медичного майна у захисних спорудах) Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС.

4.3 Обладнання найпростіших укриттів має забезпечувати можливість безперервного перебування в них населення впродовж не менше 48 годин.

З цією метою найпростіші укриття забезпечуються:

міцями для сидіння (лежання) — лавками, нарами, стільцями, ліжками тощо. Можливо передбачати розміщення працівників та дітей (учнів, студентів) на наявних у закладах освіти засобах (стільцях, лавках, ліжках), що використовуються під час освітнього процесу, а також інших засобах, зокрема спортивних матах, карематах (килимках туристичних), за умов можливості їх використання на підлогах відповідних приміщень та забезпечення площі на одну особу, яка підлягає укриттю.

на рівні не менше 1 м²;

ємностями з питною (з розрахунку 2 л на добу на одну особу, яка підлягає укриттю) та технічною водою (за відсутності централізованого водопостачання). Розміщення зазначених ємностей дозволено передбачати в основних приміщеннях (для розміщення осіб, що підлягають укриттю);

контейнерами для зберігання продуктів харчування;

виносними баками, що щільно закриваються, для нечистот (для неканалізованих будівель і споруд), розміщених у спеціально призначених для цього приміщеннях;

резервним штучним освітленням (електричними ліхтарями, свічками, газовими лампами тощо) та електроживленням;

первинними засобами пожежогасіння (відповідно до встановлених норм для приміщень відповідного функціонального призначення);

засобами надання медичної допомоги; засобами зв'язку і оповіщення (телефоном, радіоприймачем, мережею інтернет, рекомендовано встановлення Wi-Fi — пристроїв);

шанцевим інструментом (лопатами штиковими та совковими, ломами, сокирами, пилами-ножівками по дереву, по металу тощо).

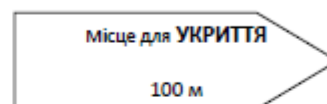
За змоги найпростіші укриття забезпечуються додатковим обладнанням, інструментами та інвентарем відповідно до норм, установлених для захисних споруд.

4.4 Біля вхідних дверей до споруди подвійного призначення (найпростішого укриття) має вивішуватися табличка розміром 50 x 60 см з написом «Місце для УКРИТТЯ». На ній необхідно зазначати адресу місця розташування споруди, її балансоутримувача, адресу і місце зберігання ключів.

Зразок табличок та покажчиків руху до них надано у додатку 1 до Вимог щодо утримання та експлуатації фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС.

Місце для УКРИТТЯ ЗОШ № 3
Адреса: _____
Ключі знаходяться: _____

тел. _____

Табличка позначення найпростішого укриття

Покажчик маршруту руху до найпростішого укриття

Примітка: На табличках і покажчиках рекомендовано фон білий, шрифт чорний.
У верхній частині таблички позначення споруди подвійного призначення (найпростішого укриття) по центру можливе розміщення міжнародного розпізнавального знаку цивільної оборони (блакитний рівносторонній трикутник на оранжевому фоні).

РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо підготовки найпростіших укриттів

Для підготовки найпростіших укриттів необхідно невідкладно:

- прибрати приміщення від сміття;
- винести непотрібні та зайві речі;
- укріпити наявні віконні отвори та закласти їх мішками з піском;
- демонтувати тимчасові перегородки;
- звільнити загальні проходи в підвальному приміщенні;
- укріпити вхідні двері;
- укріпити наявні віконні отвори та закласти їх мішками з піском;
- перевірити електропроводку, освітлення та вимикачі;
- створити запас електролампочок, свічок, ліхтариків;
- облаштувати вентиляційні отвори;
- облаштувати забір води від системи централізованого водопостачання та водовідведення або створити запаси води у ємностях;
- облаштувати окремі приміщення для санвузлів та під'єднати їх до системи каналізації або забезпечити їх виносною тарою для нечистот, що щільно закриваються;
- встановити лавки, тапчани (лежаки);
За можливості забезпечити:
- автономне електропостачання від акумуляторів, дизель- та бензогенераторів тощо;
- місця для приготування їжі, зокрема з використанням електроплиток;
- створити запас продуктів харчування тривалого зберігання (консерви, консервація тощо), а також теплих речей та ковдр, забезпечити їх зберігання у водонепроникних чохлах.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
I.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПРИФРОНТОВОМУ РЕГІОНІ	6
	1.1. Нооосвітній ландшафт МОІППО: понятійно-термінологічне поле дослідження	6
	<i>Використані джерела</i>	15
	1.2. Філософія створення безпекового ландшафту: ноологічна, ноосферна й екологічна стратегії	17
	<i>Використані джерела</i>	22
	1.3. Інклюзивна і психологічна підтри- мка суб'єктів освітнього процесу МОІППО в умовах війни та післявоєнного стану	22
	<i>Використані джерела</i>	31
	1.4. Модель комунікації МОІППО з органами управління освіти та керівниками закладів освіти в умовах війни	32
	<i>Використані джерела</i>	38
	1.5. Цифровізація як ресурс реалізації безпекового нооосвітнього середовища	39
	<i>Використані джерела</i>	53
	1.6. Культура безпечного, комфортного та здорового нооосвітнього середовища в МОІППО	54
	<i>Використані джерела</i>	59

II.	ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	61
2.1.	Філософія освітнього процесу в післяпереможний період: сутність змін та ціннісні орієнтації	61
2.2.	Архітектоніка безпекового ноосвітнього ландшафту МОІППО	67
2.3.	Рекомендації щодо підготовки найпростіших укриттів	74
	<i>Використані джерела</i>	76
III.	СТРАТЕГІЯ РОЗБУДОВИ ОСВІТНЬО БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА МОІППО	77
3.1.	Загальні положення	77
3.2.	Сучасний стан розбудови безпекового і здорового освітнього середовища та проблеми, що потребують вирішення	81
3.3.	Мета, принципи та основні за- вдання стратегії	92
3.4.	Очікувані результати реалізації стратегії	97
3.5.	Реалізація, моніторинг й оцінка виконання стратегії	98
3.6.	Фінансове забезпечення реалізації Стратегії розбудови освітньо-безпе- кового середовища	99

IV.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГУЛЯТИВИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО- БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА	101
	Положення про кабінет безпеки Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	102
1.	Загальні положення	102
2.	Основні завдання та зміст роботи кабінету безпеки МОІППО	104
3.	Обладнання кабінету безпеки МОІППО	105
4.	Організація роботи кабінету без- пеки МОІППО	106
V.	ЗАХОДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВОГО ЛАНДШАФТУ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	108
5.1.	Пропозиції до плану заходів щодо створення освітньо-безпекового середовища в Миколаївському обласному інституті післядиплом- ної педагогічної освіти (<i>перший ва- ріант</i>)	109
5.2.	План заходів на 2023–2025 роки з реалізації впровадження освітньо- безпекового середовища в МОІППО (<i>другий варіант</i>)	117
	ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	145
	ДОДАТОК. Алгоритм дій місцевих орга- нів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління	

	освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу	148
--	--	-----

ЦІННІСНІ СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ПОЕТИЧНИМ СЛОВОМ

РАБОШ ЮРІЙ – учень Київського професійного коледжу з посиленою військовою та фізичною підготовкою, група 10-1 за професією «Верстатник широкого профілю», переможець міського конкурсу поезії серед учнів професійно-технічних навчальних закладів «Я українець, і я цим пишаюсь»

МОЛИТВА

Боже великий і кріпкий,
Нас і Вкраїну храни!-
Молять Тебе наші дітки-
Їх від біди вбережи!
Діво Пречиста Маріє,
Змилуйся і заступи!
Онуків нездійснені мрії
Ти до Небес донеси!
Просимо Вас, Всесвятїї,
Миру для нас і добра.
Хочемо, щоб в Україні
Злагода вічно була!
Мудрість Святая, Софіє,
Нам на рятунок прийди.
Віру даруй нам й надію,

В серці любов розпали!
Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни,
Щоб її мудрі правителі
Гідність і честь зберегли!

ЛЮБЛЮ УКРАЇНУ

Люблю Україну, люблю рідний край,
Люблю ці простори, поля, ліси, гай.
Люблю свій народ неповторний, єдиний.
Люблю, коли в радості наша країна!
Люблю, коли в радості?
А що, коли в горі?
Коли зазіхнули на її кордони?
На Чорнеє море, вкраїнські простори,
То як не любити?
Чи, може, хтось скаже – почати ганьбити?
Вона ж нам, як рідная матір!
Коли ж зрозумієм
(Ще довго чекати?),
Що нашу Вкраїну вже слід рятувати?!!
Єднаймося ж, браття, борімося до поту,
Звільнимо землю, здобудем свободу,
Народ ми єдиний, багато що зможем,
Бо правда за нами, й Господь допоможе!

СТОРЧАКОВА АНАСТАСІЯ – учениця Київського вищого професійного училища водного транспорту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, група П-24 за професією «Кухар, кухар судновий», переможець міського конкурсу поезії серед учнів професійно-технічних навчальних закладів
«Я українець, і я цим пишаюсь»

ЖИТТЯ ПОЗА ЕКРАНОМ

Говорите, що життя у Вас немає?
Що скрізь егоїзм, злочин, брехня, карма людська?
Говорите, потворне у Вас зараз життя?
Погані умови, думки, діти, життя у суспільстві?
Ні!

Ви блукаєте по колу ілюзій.
Погано тоді,
Коли не бачиш,
Не чуєш,
Не відчуваєш,
Коли останні хвилини рахують життя,
Коли діти холодні, голодні, «голі», бездомні.
Жахливо тоді, коли бабуся хліба у вас попросить,
Коли безнадійно хвора дитина,
Коли мати втрачає сина.
Жахливо тоді, коли останнє,
останнє втрачаєш в житті.
Скажи, жахливе маєш життя ти?

Цінують життя!
Взлеті й падіння.
Цінують день, хвилину, секунду,
Найважливіших у світі людей.
Цінують життя,
Бо воно в нас одне,
На жаль, воно коротке.

РУДЕНКО ОЛЕНА – учениця Державного навчального закладу "Київський центр професійно-технічної освіти", група 11 за професією «Слюсар з механоскладальних робіт, слюсар з ремонту автомобілів» переможець міського конкурсу поезії серед учнів професійно-технічних навчальних закладів «Я українець, і я цим пишаюсь».

Я ДУЖЕ ВДЯЧНА БОГУ

Я дуже вдячна Богу
За все, що маю я:
За те, що є у мене
Матусенька моя.
За річечку блакитну,
За бурний водоспад,
За квіточку привітну,

За стиглий виноград.
Я шлю подяку Богу:
За тихий теплий дім,
За місяць та за сонце,
Що за вікном моїм.
За пісеньку веселу,
Що лється з вуст в цю мить,
Нехай подяка Богу
У небеса летить.
Я Богові співаю,
Бо дуже вдячна я,
Що сонце в небі сяє,
Що радіє вся земля.
Що золота пшениця,
Смачний нам хліб дає,
А з чистого джерельця,
Вівця водичку п'є.
Я дякую за слово
І вічне, і живе,
За віру, що спасає
До Господа веде.
Я бачу щохвилини
Ісусові сліди,
Нехай ця щира пісня лине,
Бо з ним я назавжди.

ПАВЛЮК АННА – учениця Вищого професійного училища № 25, за професією «Штукатур. Лицювальник-плиточник». Переможець міського конкурсу поезії серед учнів професійно-технічних навчальних закладів «Я українець, і я цим пишаюсь».

ЦЕ МОЯ ЗЕМЛЯ

Ми відкрили двері світу
І сказали, хто ми є.
Нас багато розділяли,
Та ми стали на своє.
Воїнами козаками
Була закріплена земля,
За майбутнє України
Віддали вони життя!
Рідна моя Україна!
Ти одна лиш єдина!
Землі, що нас об'єднали,
Там де ми за свободу стояли.
Землі, що кров'ю облиті,
Люди, що горем вже ситі,
Скоро з колін ми станем,
Покажемо світу хто ми!
Зорі тут на небі сяють,
Тут тепер усе цвіте,
Граймо музику щасливу

Там, де наші люди є.
Де творилася країна,
Де колись була війна,
Народилася дитина
І сказала: «Це моя земля».

КАРПЕНКО МИКОЛА – учень Київського професійного коледжу з посиленою військовою та фізичною підготовкою, група 17-3 «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», переможець міського конкурсу поезії серед учнів професійно-технічних навчальних закладів
«Я українець, і я цим пишаюсь»

Я завжди ціную те, що маю –
Від села до широкого краю.
Ціную життя в цій країні,
Доступній не кожній людині.
Нам не обирати, де народитись,
Якщо ж в Україні – треба гордитись.
І коли спитають: «Ти з якої країни?»
З честю відповім: «Із України!
З місця, де покладені душі,
Які до родини були небайдужі.
Я пишаюсь, що їхній нащадок,

Що козацький залишився спадок».
Тому гордо завжди говорю,
Що за неї рідненьку до кінця простою.
Батьківщина ж за собою свободу несе,
Україна для мене понад усе.
Переживе вона війни й незгоди,
Які б не траплялись життєві пригоди.
І хоч шлях цей буде не із простих,
Зробимо все, щоб її голос не стих.

(Джерело:

<https://don.kyivcity.gov.ua/content/virshi.html>)

Рецензія

на монографію «Освітньо-безпековий ландшафт закладу освіти:
особливості, алгоритми забезпечення» (автор В.І. Шуляр)

У монографії «Освітньо-безпековий ландшафт закладу освіти: особливості, алгоритми забезпечення» презентована авторська концепція створення освітньо-безпекового ландшафту закладу освіти - особливого життєвого простору суб'єктів педагогічного процесу, що містить як природні характеристики й антропогенні елементи, так і матеріальні компоненти, які наповнюють відповідне навчальне середовище. Проектування такого освітнього середовища відбувається на засадах концепції ноосфери В. Вернадського як сфери розуму та мудрої взаємодії людини й суспільства, суспільства і природи.

Зміст рецензованої монографії складається з вступу, п'яти розділів, висновків та перспектив, додатків. Він послідовно розкриває основні положення авторської концепції від її теоретико-методологічного обґрунтування, нормативно-правових підстав та модельної візуалізації до практичної реалізації - як досвід розбудови освітньо-безпекового середовища Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Особлива цінність, на нашу думку, полягає у розкритті філософії освітнього процесу в післяпереможний період - сутності його змін, ціннісних орієнтацій та формули стійкості, що містить ціннісний вибір, діяльнісну активність, критичне мислення, емоційну врегульованість й емпатійні дії.

Презентована монографія буде корисною для керівників закладів освіти, науковців, викладачів, а також здобувачів вищої освіти. Вважаємо, що рецензована монографія «Освітньо-безпековий ландшафт закладу освіти: особливості, алгоритми забезпечення» (автор В.І. Шуляр) має теоретичну і практичну цінність, може бути рекомендована до друку.

Рецензент:

доктор психологічних наук, професор,
проректор з наукової роботи та
міжнародної діяльності

КЗ «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Тетяна ГУРА

РЕЦЕНЗІЯ

**на практико орієнтовану монографію
«Освітньо-безпековий ландшафт закладу безпеки: особливості, алгоритм забезпечення»,
підготовлену д.пед.н., професором, заслуженим
учителем України, директором Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
В. І. Шуляром**

Рецензовану монографію вважаємо актуальною: вона презентує розроблену автором Концепцію творення освітньо-безпекового середовища, вона також систематизує та узагальнює результати більш ніж річної діяльності колективу Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо створення освітньо-безпекового середовища в умовах війни.

Структура монографії зумовлена логікою розкриття теми дослідження, тому вона не викликає зауважень.

У першому розділі «Особливості забезпечення освітнього процесу у прифронтовому регіоні» проаналізовано понятійно-термінологічне поле дослідження, з'ясовано зміст ноологічної, ноосферної та екологічної стратегій створення безпекового середовища у закладах освіти, визначено особливості інклюзивної та психологічної підтримки суб'єктів освітнього процесу МОППО в умовах війни та післявоєнного стану, обґрунтовано та подано діючу модель комунікації МОППО з органами управління освіти та керівниками закладів освіти в умовах війни, визначено специфіку цифровізації як цінного ресурсу реалізації безпекового ноосвітнього середовища, подано основні характеристики культури безпечного, комфортного та здорового ноосвітнього середовища в МОППО.

У другому розділі «Освітньо-безпекове середовище Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти» автор презентує філософію освітнього процесу в післяпереможний період на рівні визначення сутності змін та ціннісних орієнтацій, розтлумачує архітектуру безпечного освітнього ландшафту МОІППО, представляє рекомендації щодо підготовки найпростіших укриттів. Відзначимо, що останнє являє собою практичні напрацювання дирекції МОІППО з облаштування укриттів відповідно до можливостей закладу освіти, що робить їх дуже цінними для керівників навчальних закладів, які змушені пристосувати приміщення до того, щоб вони виконували функції укриттів.

У третьому розділі «Стратегія розбудови освітнього безпекового середовища МІППО» визначені загальні положення розбудови цього середовища, проаналізовано сучасний стан розбудови безпекового і здорового освітнього середовища із визначенням специфіки проблем, які потребують вирішення, подано мету, принципи, основні завдання стратегії та основні очікувані результати її реалізації; окрему увагу приділено реалізації, моніторингу й оцінці виконання стратегії відповідно до фінансового забезпечення цієї реалізації. Всебічний аналіз та твереза оцінка потреб і можливостей забезпечують можливість реалістичних, адекватних ситуації, дій керівництва у процесі реалізації стратегії.

У четвертому розділі «Положення про кабінет безпеки Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти» визначені загальні положення про кабінет та його діяльність, визначено основні завдання та зміст роботи кабінету, обґрунтовано доцільність його обладнання відповідно до завдань діяльності, а також специфіку організації

роботи кабінету. Приваблює те, що автор монографії поєднує реалістичний погляд на діяльність кабінету (реальні можливості навчального закладу) та перспективні напрямки підвищення ефективності цієї діяльності.

У п'ятому розділі «Заходи щодо створення освітньо-безпекового ландшафту в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти» бачимо цікаве зіставлення пропозицій до плану заходів, які були подані працівниками інституту, та остаточного плану заходів на 2023-2025 роки з реалізації впровадження освітньо-безпекового середовища в МОППО. Це зіставлення дає можливість зрозуміти логіку реалізації стратегії розбудови освітньо-безпекового середовища, простежити демократичність процесу обговорення пропозицій, коли кожен з членів колективу має можливість висловити свою думку та обстоювати свої погляди.

У «Висновках та перспективах» автор узагальнює результати дослідження, він переконаний, що у перспективі діяльність із створення освітньо-безпекового середовища має допомогти «виявити потреби / перспективи / резерви для подальшого розвитку безпекового середовища та необхідних безпекових навичок для Людини».

Значну практичну цінність являє собою поданий у «Додатку» «Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу», оскільки він є майже універсальним: спирається на практичний досвід автора монографії як керівника закладу освіти, ураховує реалії життя та перспективи. Покроковий алгоритм виглядає важеним, обґрунтованим, реалістично-перспективним, його практична спрямованість не викликає сумнівів.

Корисною є візуалізація покрокових дій, що надає можливість більш ефективно виконувати ці дії. Автор спирається на нормативні документи, Рекомендації, які подані у Листі ДСНС від 22.06.2022 р., що розміщені в монографії, значно полегшують діяльність із створення безпекового середовища у закладах освіти.

На нашу думку, у монографії дуже доречно використані патріотичні вірші молоді, присвячені Україні, її сьогоденню й майбутньому.

Вважаємо, що підвищити цінність монографії можна буде в її другому виданні, де доцільно проаналізувати результати реалізації планів на 2023-2025 роки.

У цілому монографія В.І.Шуляра є актуальним, самостійним, корисним дослідженням, яке, на нашу думку, дуже потрібно освітянам у сучасних складних умовах, тому її можна рекомендувати до друку.

Рецензент:

д.пед.н., професор кафедри
теорії і методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти
МОІППО

В. В. Гладішев

Наукове видання

Шуляр Василь Іванович

ОСВІТНЬО-БЕЗПЕКОВИЙ ЛАНДШАФТ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ, АЛГОРИТМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Комп'ютерний набір: В. І. Шуляр
Технічна верстка, дизайн обкладинки: Н. М. Дерманська
Текст наведено в авторській редакції

Підписано до друку
Формат 70×90/16 Ум. друк. арк. 13,63
Тираж 100 прим. Зам. № 18

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а,
тел./факс 37 85 89, e-mail: moippro@moippro.mk.ua
<http://www.moippro.mk.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7459 від 28.09.2021 р.